



Europos
Komisija

EUROPOS SOCIALINIŲ TEISIŲ RAMSČIO VEIKSMŲ PLANAS



*Užimtumas,
socialiniai
reikalai ir
įtrauktis*



Manau, kad dabar, mums stengiantis įveikti pandemiją, rengiantis vykdyti būtinas reformas ir sparčiau įgyvendinti dvejopą ekologinę ir skaitmeninę pertvarką, atėjo laikas patvirtinti ir socialinių taisyklių sąvadą. Taisyklių sąvadą, kuriuo bus užtikrintas kartų solidarumas. Taisyklių sąvadą, pagal kurį verslininkams, besirūpinantiems savo darbuotojais, būtų atlyginama. Pagal kurį dėmesys būtų sutelktas į darbo vietų kūrimą ir galimybių atvėrimą. Pagal kurį įgūdžiai, inovacijos ir socialinė apsauga būtų vienodai svarbūs.

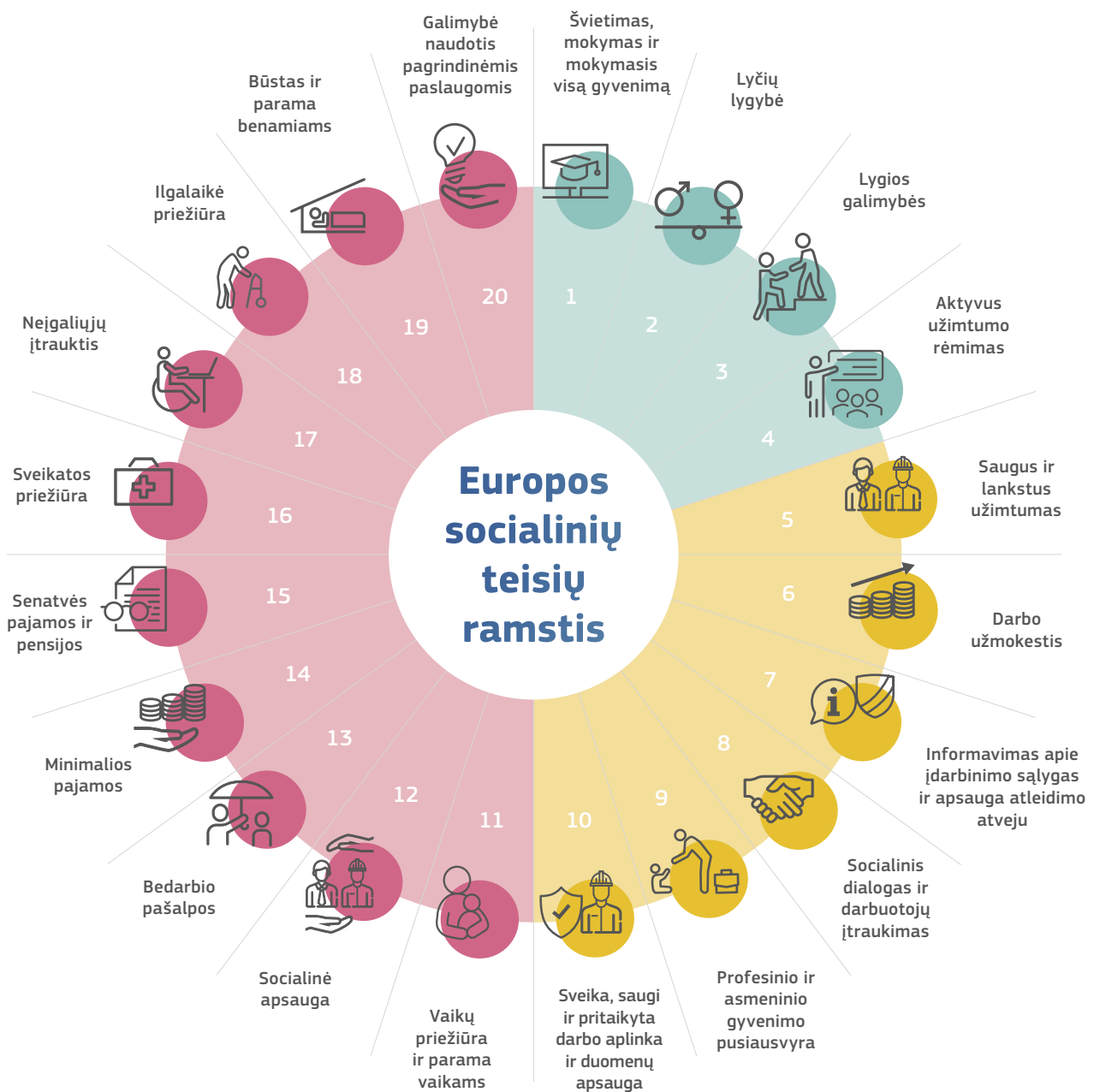
*Komisijos pirmininkė U. von der Leyen
(2021 m. sausio 20 d. kalba Europos Parlamente)*

Siekiant perėjimo prie žalesnės, teisingesnės ir įtraukesnės ateities bus patirta trumpalaikių sąnaudų ir kils iššūkių. Todėl labai svarbu stebėti pokyčius ir padėti bendruomenėms bei asmenims prisitaikyti prie naujojo pasaulio. Šiuo tikslu reikės skirti daug dėmesio socialiniams klausimams. Europos socialinių teisių ramstis turėtų būti įgyvendinamas ES ir valstybių narių lygmeniu, deramai atsižvelgiant į atitinkamą kompetenciją.

*Europos Vadovų Taryba,
Nauja 2019–2024 m. strateginė darbotvarkė*

Europos Parlamentas <...> pabrėžia, kad siekiant tvirtos, sąžiningos ir įtraukios socialinės Europos reikia tvirto bendro įsipareigojimo siekti pažangos tiek įgyvendinant JT Darbotvarkę iki 2030 m., tiek taikant ir įgyvendinant principus bei teises pagal Europos socialinių teisių ramstį.

*Europos Parlamento rezoliucija dėl tvirtos socialinės Europos teisingai pertvarkai užtikrinti
(2020 m. gruodžio 17 d.)*





Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai ir ekonomikos atsigavimui užtikrinti

Tvirtos socialinės Europos esmė – žmonės ir jų gerovė. Europoje geriausiai pasaulyje užtikrinama lygybė, taikomi aukščiausi darbo sąlygų standartai ir teikiama plati socialinė apsauga. Europos socialinės rinkos ekonomika grindžiama konkurencingu tvarumu¹ siekiant sukurti tvaraus integracinio augimo modelį, kuris padėtų pasiekti ir žmonėms, ir planetai geriausių rezultatų. Šis unikalus modelis yra Europos socialinio ir ekonominio atsparumo pagrindas².

Europiečiai brangina šį unikalų socialinį ir ekonominį modelį ir tikisi, kad pagal jį galimybių atsivers visiems, nepriklausomai nuo lyties, rasės, etninės kilmės, religijos, įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Sąjunga yra užsibrėžusi ištesėti bendros gerovės pažadą. Toks pat pažadas įtvirtintas ir 2017 m. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtame Europos socialinių teisių ramstyje.

Klimato kaita, aplinkos apsaugos uždaviniai, skaitmeninimas, globalizacija ir demografinės tendencijos sparčiai keičia mūsų kasdienį gyvenimą. Dėl COVID-19 pandemijos Europoje įvyko dar daugiau drastiškų pokyčių, susijusių su mūsų darbo vietomis, švietimu, ekonomika, gerovės sistemomis ir socialiniu gyvenimu. Būtent tokių didelių permainų, kokios vyksta šiuo metu, laikais kyla išbandymų ir mūsų socialinei santvarkai. Europiečiai ir toliau pagrįstai tikisi, kad pažadas išsaugoti veikiančią socialinės rinkos ekonomiką, kurioje sukurtos darbo vietos leistų gyventi oriai, o prireikus būtų užtikrinama apsauga, bus ištesėtas. Devyni iš dešimties europiečių mano, kad socialinė Europa jiems yra svarbi ir kad joje turėtų būti sukurtos lygios galimybės ir teisės dalyvauti darbo rinkoje, teisingos darbo sąlygos ir socialinė apsauga³. Mūsų socialinių taisyklių sąvado, skatinančio puoselėti žmonių labai tarnaujančią ekonomiką ir siekti socialinės pažangos, tobulinimas ir priėmimas yra viena iš svarbiausių Europos atsako į šiuos pokyčius priemonių.

- 1/ Kaip nurodyta 2021 m. metinėje tvaraus augimo strategijoje (COM(2020) 575 final).
- 2/ 2020 m. rugsėjo 9 d. COM(2020) 493 final.
- 3/ Specialusis „Eurobarometro“ tyrimas Nr. 509 socialiniais klausimais (2021 m. kovo mėn.).

Ryžtingas nacionalinio ir ES lygmens politikos atsakas į COVID-19 pandemiją padėjo sėkmingai apriboti pandemijos padarinius užimtumui ir socialinius padarinius. Labai vieningai, koordinuojant veiksmus ir vadovaujantis Europos solidarumo principu valstybėms narėms buvo skirta parama, kad jos galėtų įgyvendinti trumpalaikes užimtumo rėmimo priemonės ir imtis panašių darbo vietų išsaugojimo priemonių, kad sveikatos krizės akivaizdoje neimtų smarkiai augti nedarbas. Tai padėjo išsaugoti užimtumą, pajamas ir ekonomiką.

Tokios pačios vienybės, koordinavimo ir solidarumo prireiks ir artimiausioje ateityje, kad galėtume žengti į žalesnį ir ištis skaitmeninį dešimtmetį, kuriame europiečiai galės klestėti. Būsiami iššūkiai yra panašūs visose valstybėse narėse, skiriasi tik jų mastas. Turime stengtis parengti tokį naują socialinių taisyklių sąvadą, pagal kurį būtų užtikrinamas kartų solidarumas, visiems būtų suteikiama galimybių, savo darbuotojais besirūpinantiems verslininkams būtų atlyginama, dėmesys būtų sutelkiamas į darbo vietų kūrimą, būtų kuriamos geresnės gyvenimo ir darbo sąlygos, investuojama į aukštos kokybės, įtraukų švietimą, mokymą, įgūdžius, inovacijas ir visiems būtų užtikrinama tinkama socialinė apsauga. Turime labiau gerbti socialines teises ir stiprinti Europos socialinį aspektą visose Sąjungos politikos srityse, kaip įtvirtinta Sutartyse⁴. Taip bus užtikrinta, kad poveikio klimatui neutralizavimas, skaitmeninimas ir demografiniai pokyčiai būtų socialiai tinkami ir teisingi, o Europos žaliasis kursas ir būsima Skaitmeninio dešimtmečio iki 2030 m. programa atneštų sėkmę visiems europiečiams.

Dvidešimt Europos socialinių teisių ramsčio principų yra mūsų švyturys, rodantis kelią tvirtos socialinės Europos link ir padedantis apibrėžti mūsų naujojo socialinių taisyklių sąvado viziją. Juose išdėstyti esminiai teisingose, sklandžiai veikiančiose XXI amžiaus Europos darbo rinkose ir gerovės sistemose taikomi principai ir teisės. Vienuose principuose pakartojamos Sąjungos *acquis* jau įtvirtintos teisės, kituose nustatyti aiškūs ateities tikslai, kurių turėsime siekti spręsdami socialinės, technologinės ir ekonominės raidos nulemtus iššūkius.

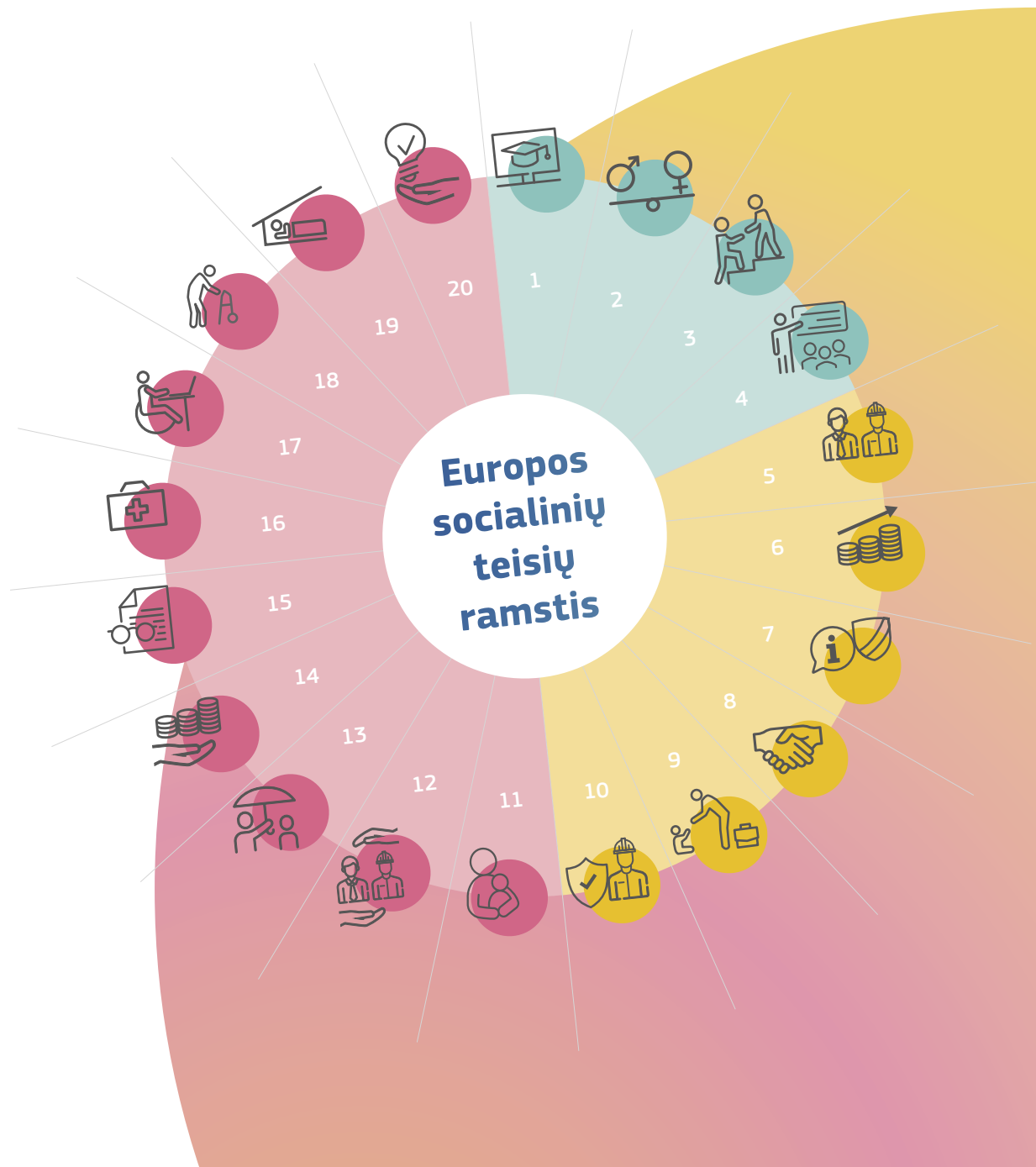
Veiksmingai įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį dabar yra svarbiau nei bet kada, o jo įgyvendinimo sėkmė priklauso nuo valstybių narių ryžto ir veiksmų, nes atsakomybė už užimtumą, įgūdžius ir socialinę politiką pirmiausia tenka valstybėms narėms.

ES lygmens veiksmai gali papildyti nacionalinius veiksmus, tad **šiuo veiksmų planu Komisija**, atsižvelgdama į Europos valstybių vadovų⁵ ir Europos Parlamento raginimą, **prisideda prie socialinio ramsčio principų įgyvendinimo.**

Rengiant šį veiksmų planą vadovautasi maždaug prieš metus surengtų plačių konsultacijų rezultatais⁶. Per jas gauta daugiau kaip 1 000 piliečių, ES institucijų ir įstaigų, valstybių narių, regionų ir vietos valdžios institucijų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų atsakymų⁷. Veiksmų plane išdėstyti įvairūs ES veiksmai, kurių Komisija įsipareigoja imtis per šią savo kadenciją, remdama si daugeliu veiksmų, kurių jau imtasi nuo Europos socialinių teisių ramsčio paskelbimo Geteborge⁸. Jame taip pat apibrėžti trys ES lygmens tikslai, kurie turi būti įgyvendinti iki 2030 m. ir kurie padės nacionalinę politiką ir reformas nukreipti reikiama linkme.

- 4/ Europos Sąjungos sutartis ir Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (2016/2020-03-01, plg. 3 ir 9 str.).
- 5/ Europos Vadovų Taryba, 2019 m. birželio 20 d., Nauja 2019–2024 m. ES strateginė darbotvarkė.
- 6/ 2020 m. sausio 14 d. COM(2020) 14 final.
- 7/ Konsultacijų rezultatai išdėstyti prie šio komunikato pridėtame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente (SWD(2021) 46).
- 8/ Šie veiksmai aprašyti prie šio komunikato pridėtame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente (SWD(2021) 46) ir šio komunikato 1 priede.

Per 2021 m. gegužės mėn. Porte vyksiantį socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimą bus proga paraginti visas šalis aukščiausiu politiniu lygmeniu atnaujinti savo įsipareigojimą įgyvendinti socialinį ramstį. Šis veiksmų planas yra Komisijos indėlis į pasirengimą Porte vyksiančiam socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimui. Komisija ragina valstybes nares, socialinius partnerius ir kitus atitinkamus subjektus, pavyzdžiui, regionų, vietos valdžios institucijas ir pilietinę visuomenę, prisijungti prie kolektyvinės iniciatyvos ir savo kompetencijos srityse spartinti ramsčio įgyvendinimą ir jo principus kuo greičiau pradėti taikyti praktiškai. Kad tvirta socialinė Europa ir toliau būtų pavyzdys pasauliui.





Trys ES plataus užmojo tikslai iki 2030 m.

Tvirta socialinė Europa yra ne tik mūsų piliečių klestėjimo ir gerovės, bet ir konkurencingos ekonomikos pagrindas. Tam bus itin svarbi kvalifikuota ir novatoriška darbo jėga, gebanti vykdyti ekologinę ir skaitmeninę pertvarką ir prisitaikyti prie jos rezultatų.

Tačiau Europai žengiant į naują dešimtmetį, dar reikia daug nuveikti, kad būtų užtikrintas aukštas užimtumo, įgūdžių ir įsidarbinimo galimybių lygis ir kad socialinės apsaugos sistemos veiktų patikimai. 2020 m. gruodžio mėn. duomenimis, darbo neturėjo 16 mln. žmonių, jaunimo nedarbas sudarė 17,8 proc. – buvo daug didesnis už bendrą nedarbo lygį. Dėl COVID-19 protrūkio pirmieji darbo neteko žemos kvalifikacijos, mažai apmokami darbuotojai, taip pat laikinieji darbuotojai. Pandemija neproporcingai paveikė ir migrantų dalyvavimą darbo rinkoje⁹. Įgūdžiai yra itin svarbūs tam, kad žmonės būtų pasirengę naujoms žaliosioms darbo vietoms ir darbo vietas skaitmeniniame sektoriuje, be to, jie apsaugo nuo nedarbo, tačiau įvairiuose mokymuose kasmet dalyvauja mažiau negu 40 proc. suaugusiųjų ir vis dar pernelyg daug jaunimo turi menkus įgūdžius arba nesimoko toliau, kad įgytų vidurinį išsilavinimą¹⁰. Moterims ir toliau tenka didžiausia priežiūros našta, joms yra sudėtinga patekti į darbo rinką ir joje likti, tai taip pat turi padarinių moterų pensijoms, o moterų darbo užmokestis 2018 m. duomenimis vis dar buvo vidutiniškai 14 proc. mažesnis už vyrų. Iki pandemijos su skurdo arba socialinės atskirties rizika susidūrė 91 mln. žmonių, 22,2 proc. vaikų gyveno skurdžiuose namų ūkiuose. Apskaičiuota, kad kasnakt visoje Europoje gatvėje tenka nakvoti maždaug 700 000 žmonių.

Dėl pandemijos nedarbas ir nelygybė greičiausiai dar išaugs, todėl politikoje itin svarbu daug dėmesio skirti kokybiškų darbo vietų kūrimui, kvalifikacijos kėlimui, perkvalifikavimui, skurdo ir atskirties mažinimui, o išteklius nukreipti ten, kur jų reikia labiausiai.

9/ www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/what-is-the-impact-of-the-covid-19-pandemic-onimmigrants-and-their-children-e7cbb7de.

10/ 2018 m. PISA duomenimis, vienas iš penkių jaunųjų europiečių vis dar neturi pakankamų skaitymo, matematikos ar gamtos mokslų įgūdžių.

Komisija siūlo tris pagrindinius ES užimtumo, įgūdžių ir socialinės apsaugos sričių tikslus (derančius su JT darnaus vystymosi tikslais¹¹), kuriuos reikia pasiekti iki šio dešimtmečio pabaigos. Siekdami šių tikslų kartu su ramsčio principuose įtvirtintais tikslais ir naudodamiesi finansine parama pagal 2021–2027 m. daugiamečę finansinę programą (DFP)¹² bei iniciatyvą „Next Generation EU“¹³, galėsime suvienyti jėgas, kurti tvirtą socialinę Europą ir užtikrinti tvarų poveikį. Drąsius ekologinės ir skaitmeninės pertvarkos srityje užsibrėžtus ES politinius siekius papildantys socialiniai tikslai padės sutelkti politikos veiksmus, kad rezultatai būtų pasiekti. Tai bus svarbi paskata valstybėms narėms vykdyti reformas ir įgyvendinti investicijas. Valstybės narės ir jų regionai galės jais vadovautis priimdami politikos sprendimus, įskaitant sprendimus, kurie bus priimami dėl nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų, rengiamų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir atsižvelgiant į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas¹⁴, taip pat sprendimus rengiant 2021–2027 m. Sanglaudos politikos fondų programas. Jie taip pat leis vertinti ir stebėti, kaip sekasi siekti savo užmojų ir vykdyti ramstyje įtvirtintą politinį įsipareigojimą.

Dauguma priemonių, kuriomis būtų galima siekti šių tikslų, priklauso valstybių narių kompetencijai, o patys ES tikslai atspindi bendrą užmojų, ko turime pasiekti iki 2030 m. Šis veiksmų planas yra svarbus indėlis į jų įgyvendinimą.

Iki 2030 m. darbą turėtų turėti ne mažiau kaip 78 proc. 20–64 metų amžiaus gyventojų.

2019 m. ES užimtumo lygis siekė 73,1 proc., tad strategijoje „Europa 2020“ užsibrėžtas 75 proc. užimtumo tikslas buvo beveik pasiektas. Nepaisant visų ES pastangų, dėl COVID-19 krizės sustojo šešerius metus fiksuotas užimtumo augimas (iki 2020 m. trečiojo ketvirčio vyrų užimtumas siekė 78,3 proc., moterų – 66,6 proc.). Nustatydama naują tikslą, kuris turi būti pasiektas iki 2030 m., ES pakartoja savo įsipareigojimą siekti įtraukaus ir aukšto užimtumo lygio. Kad tai užtikrintų, Europa privalo siekti:

- **lyčių užimtumo skirtumą sumažinti bent perpus**, palyginti su 2019 m. Tai bus labai svarbu siekiant didesnės lyčių lygybės ir kad būtų pasiektas visų darbingo amžiaus asmenų užimtumo rodiklis;
- **padidinti formaliojo ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų teikimą** ir taip padėti geriau suderinti profesinį ir asmeninį gyvenimą, o moterims – aktyviau dalyvauti darbo rinkoje;
- **sumažinti nesimokančio ir nedirbančio 15–29 m. amžiaus jaunimo dalį nuo 12,6 proc.**, (2019 m.) iki 9 proc., pirmiausia gerinant jaunimo užimtumo perspektyvas.

Užtikrinus, kad nepakankamai atstovaujамų grupių asmenys, – t. y. vyresnio amžiaus, žemos kvalifikacijos asmenys, neįgalieji, kaimo ir atokių vietovių gyventojai, LGBTIQ asmenys, romų bendruomenės, kitų etninių ar rasinių mažumų nariai, patiriantys ypač didelę atskirties arba diskriminacijos riziką, taip pat migrantų šeimų nariai, – darbo rinkoje dalyvautų visu pajėgumu, taip pat būtų prisidedama prie įtraukesnio užimtumo augimo. Kad darbo rinka sparčiai atsigauntų, žmonės, kurie šiuo metu neturi motyvacijos aktyviai ieškoti darbo, turi būti skatinami dalyvauti darbo rinkoje.

Kadangi dėl visuomenės senėjimo ir politikos reformų darbingas amžius visoje ES yra padidintas, reikia išnagrinėti dabartinę statistikoje vartojamos sąvokos „20–64 m.



Iki 2030 m. darbą turėtų turėti ne mažiau kaip

78 proc.

20–64 metų amžiaus gyventojų.

11/ 2015 m. spalio 21 d. Jungtinių Tautų rezoliucija A/RES/70/1 „Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.“.

12/ https://ec.europa.eu/info/publications/adopted-mff-legal-acts_lt.

13/ https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_lt#nextgenerationeu.

14/ 2021 m. vasario 12 d. Reglamentas (ES) 2021/241.

darbingo amžiaus gyventojai“ sampratą. Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis Komisija atliks analitinį ir statistinį darbą, kad peržiūrint šį veiksmų planą dabartinis rodiklis būtų pakoreguotas.

Mokymuose kasmet turėtų dalyvauti bent 60 proc. visų suaugusiųjų.

Ekonomikos gaivinimo ir dvejetainės pertvarkos sąlygomis labai svarbu siekti, kad mokymuose dalyvaujančių suaugusiųjų dalis padidėtų iki 60 proc. ir taip būtų gerinamas įsidarbinamumas, skatinamos inovacijos, būtų užtikrintas socialinis teisingumas ir pašalintas skaitmeninių įgūdžių trūkumas. Tačiau iki 2016 m. mokymuose kasmet dalyvavo tik 37 proc. suaugusiųjų. Tarp žemos kvalifikacijos suaugusių asmenų ši dalis sudarė tik 18 proc. Svarbus veiksnys, kuris padėtų užtikrinti, kad suaugusieji, ypač priklausantys palankių sąlygų neturinčių asmenų grupėms, galėtų kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti vėliau gyvenime, yra pradinis švietimo ir mokymosi etapu įgyti baziniai ir universalieji įgūdžiai. 2019 m. 10,2 proc. jaunuolių nebaigė mokslų (įgijo ne daugiau kaip pagrindinį išsilavinimą) ir daugiau jokioje švietimo ir mokymo veikloje nedalyvavo. Tikėtina, kad dėl dabartinės krizės šie rodikliai gali dar suprastėti. Todėl reikia dėti daugiau pastangų, kad suaugusieji toliau mokytųsi ir gilintų pradinio švietimo ir mokymo etapu įgytas žinias. Visų pirma:

- **bent 80 proc. 16–74 m. amžiaus asmenų turėtų turėti bazinius skaitmeninius įgūdžius** – tai svarbi įtraukties ir dalyvavimo darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime sąlyga skaitmeninę pertvarką įgyvendinusoje Europoje;
- **mokyklos nebaigusių asmenų skaičių reikėtų toliau mažinti**, ypač didinti viduriniame ugdyme dalyvaujančių asmenų skaičių.

Šie tikslai paremti **Europos įgūdžių darbotvarkėje¹⁵, Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio mokymo¹⁶ ir Tarybos rezoliucijoje dėl Europos švietimo erdvės¹⁷ įtvirtintais tikslais.**

Žmonių, patiriančių skurdo arba socialinės atskirties riziką, skaičius iki 2030 m. turėtų būti sumažintas bent 15 milijonų.

Per pastarąjį dešimtmetį skurdas ir socialinė atskirtis Europos Sąjungoje sumažėjo. 2019 m. skurdo ir socialinę riziką Europos Sąjungoje patyrė apie 91 mln. asmenų (iš jų – 17,9 mln. buvo 0–17 metų amžiaus vaikai ir jaunimas). Tai beveik 12 mln. mažiau nei 2008 m. ir beveik 17 mln. mažiau už didžiausią 2012 m. pasiektą lygį. Vis dėlto nepavyko įgyvendinti strategijoje „Europa 2020“ užsibrėžto plataus užmojo tikslo, kad tokią riziką patiriančių žmonių sumažėtų bent 20 mln. Dėl COVID-19 pandemijos padėtis greičiausiai pablogės, todėl finansinio nesaugumo, skurdo lygis ir pajamų nelygybė artimiausiu laikotarpiu gali išaugti. Iš skurdo arba socialinės atskirties turi būti išvaduota 15 mln. žmonių, **iš jų – bent 5 mln. vaikų**. Dėmesys vaikams ne tik leis suteikti jiems naujų galimybių, bet ir padės įveikti iš kartos į kartą perduodamą skurdą ir pasiekti, kad suaugę jie nebepatirtų skurdo arba socialinės atskirties rizikos, todėl bus užtikrintas ilgalaikis sisteminis poveikis.

Šie trys pagrindiniai 2030 m. tikslai yra kartu ir plataus užmojo, ir realistiški. Dėl pandemijos sukkelto neapibrėžtumo ir padarinių mūsų visuomenei ir ekonomikai, tiksliai prognozuoti, kokios pažangos bus pasiekta per kelerius ateinančius metus, neįma-



Mokymuose kasmet turėtų dalyvauti bent

60 proc.

visų suaugusiųjų.



Žmonių, patiriančių skurdo arba socialinės atskirties riziką, skaičius iki 2030 m. turėtų būti sumažintas bent

15 milijonų.

15/ 2020 m. liepos 1 d. COM(2020) 274 final.

16/ 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija C 417/01.

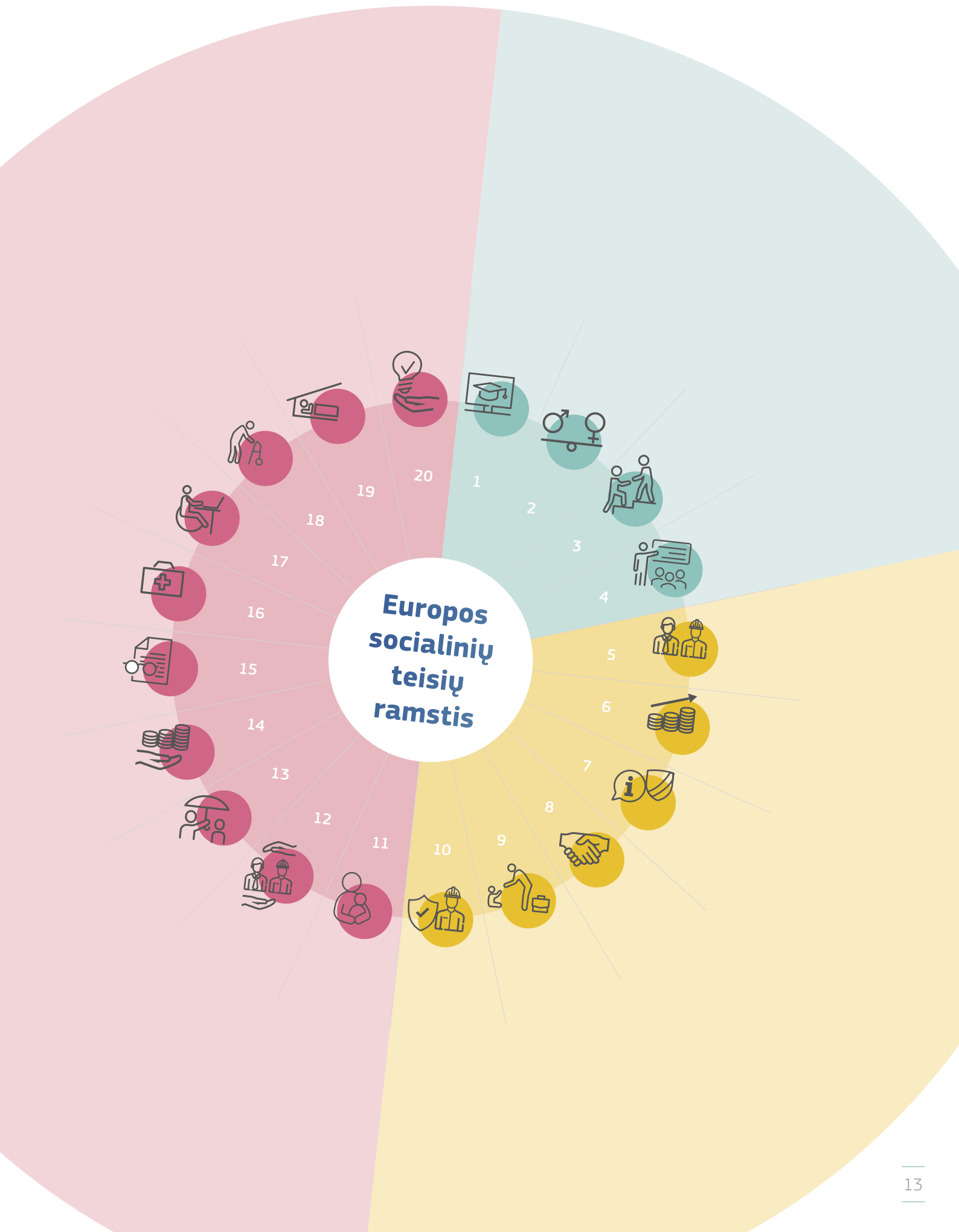
17/ 2021 m. vasario 22 d. Tarybos rezoliucija 2021/C 66/01.

noma, todėl siūlomi tikslai buvo suformuluoti atsižvelgiant į naujausias ekonomines prognozes, naujausius turimus duomenis apie COVID-19 krizės poveikį ir ankstesnę patirtį (procesus po finansų krizės)¹⁸.

Šių tikslų reikia siekti, kad Europa išsaugotų lyderystę žmonių gerovės kūrimo srityje. Nors iki 2030 m. jų įgyvendinimo pažanga greičiausiai kis ir įvairiose valstybėse narėse bus skirtinga, juos pasiekti įmanoma, tik jei, atsižvelgdamos į savo pradinę padėtį, visos valstybės narės suvienys savo jėgas ir imsis veiksmų, kad pasiektų šiuos tikslus ir taip didintų konvergenciją ir gerovę. **Komisija siūlo Europos Vadovų Tarybai patvirtinti šiuos tris tikslus. Komisija taip pat ragina valstybes narės savo nacionalinius tikslus apibrėžti kaip indėlį į šias bendras pastangas.**

Kad naujųjų tikslų siekti būtų lengviau, bus peržiūrėta socialinių rodiklių suvestinė. Pagal peržiūrėtą socialinių rodiklių suvestinę bus stebimos valstybių narių tendencijos ir pasiekti rezultatai, o Komisija, remdamasi šiais duomenimis ir laikydamosi aiškiai apibrėžtos politikos koordinavimo tvarkos, per Europos semestrą galės stebėti, kaip sekasi įgyvendinti socialinio ramsčio principus.

18/ Įrašykite, kokios tai prognozės, žr. prie šio komunikato pridėtame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente (SWD(2021) 46) pateiktą apžvalgą.





Socialinio ramsčio principų įgyvendinimas

Nuo socialinio ramsčio paskelbimo per 2017 m. Geteborge vykusį aukščiausiojo lygio susitikimą svarbių veiksmų jau imtasi¹⁹ ES, nacionaliniu, regionų arba vietos lygmenimis, naudojantis ES lėšomis, technine parama ir remiantis per Europos semestrą pateiktomis gairėmis ir rekomendacijomis stiprinti ES socialinį aspektą²⁰. Dabar atėjo laikas pastangas sutelkti įtraukiant visų lygmenų valdžios institucijas, socialinius partnerius bei kitus subjektus ir socialinio ramsčio principus įgyvendinti visapusiškai. Tolesniuose skirsniuose aptariama, kurioms sritims reikia skirti daugiau dėmesio ne tik dabartinėmis aplinkybėmis, kai stengiamasi atsigauti, bet ir ilgesniu laikotarpiu, kad iki 2030 m. būtų sukurta tvirtesnė socialinė Europa visų europiečių labui.

Daugiau ir geresnių darbo vietų

Darbo vietų kūrimas realiojoje ekonomikoje

Šiandien darbo vietų išsaugojimas ir naujų darbo vietų kūrimas yra vienas iš ES prioritetų. Kokybiška darbo vieta yra pagrindinis pajamų šaltinis, tikslas ir laimėjimas, ji taip pat labai svarbi socialinei įtraukčiai ir aktyviam dalyvavimui visuomenės gyvenime. 2014–2019 m. ES ekonomikoje sukurta daugiau kaip 14,5 mln. darbo vietų. Tačiau dėl koronaviruso pandemijos ši tendencija sustojo ir daugelio europiečių pragyvenimui ir užimtumo perspektyvoms iškilo pavojus.

ES ir nacionalinėmis priemonėmis, kurių buvo iš karto imtasi dėl šios krizės, didelę dalį neigiamų padarinių pavyko sušvelninti. Pandemijos lai-

19/ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20980&langId=en>

20/ Žr. prie šio komunikato pridėtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente (SWD(2021) 46) pateiktą apžvalgą ir komunikato 1 priedą.

kotarpiau įgyvendintomis trumpalaikėmis užimtumo rėmimo priemonėmis darbo vietos buvo veiksmingai išsaugotos; šias priemones pagal poreikius reikėtų taikyti toliau. Europos laikinos paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE)²¹ yra vykdoma atsižvelgiant į Komisijos politines gaires, kad piliečiai būtų apsaugoti išorės sukrėtimų laikotarpiais. Pagal ją teikiamos paskolos trumpalaikėms užimtumo rėmimo priemonėms, ypač skirtoms savarankiškai dirbantiems asmenims, finansuoti. Kad galėtų šias paskolas finansuoti, ES pirmą kartą išleido ES socialinio poveikio obligacijas, taip kartu prisidedama prie socialinio finansavimo raidos Europoje. Iki 2020 m. pagal šią priemonę patvirtinta iš viso 90,3 mlrd. EUR finansinė parama, kurią numatyta paskirstyti aštuoniolikai valstybių narių. Iki 2021 m. vasario mėn. pradžios penkiolika ES šalių pagal SURE jau gavo apie 53,5 mlrd. EUR, o likusi dalis bus išmokėta vėliau. Artimiausiais metais nuodugniai įvertinsime SURE įgyvendinimo sėkmę.

Vis dėlto, kadangi Europoje reagavimo į krizę priemonės pamažu ima keisti ekonomikos gaivinimo procesai, būtina veikti toliaregiškiau ir remti kokybiškų darbo vietų kūrimą bei užimtumą ir taip kurti tvarias sąlygas, kad iki 2030 m. būtų pasiektas 78 proc. užimtumo tikslas. Tikėtina, kad dėl pandemijos daugelis sektorių kurį laiką dar visiškai neatsigaus ir kad daugelis įmonių dėl šios krizės patirs finansinių sunkumų. Norint padėti ekonomikai atsigausti ir maksimaliai išnaudoti darbo vietų kūrimo galimybes visose ekonomikos ekosistemose, būtina atkurti visapusiškai veikiančią bendrąją rinką ir skatinti, kad ji tokia išliktų. Tam reikalingas strateginis požiūris ir neatidėliotinas priemonės pamažu reikia keisti ekonomikos gaivinimo priemonėmis. Kad būtų sukurtos palankesnės sąlygos keisti profesinę veiklą ir pereiti į žaliąjį bei skaitmeninį sektorius, taip pat kad būtų galima padėti pertvarkyti nuo pandemijos labiausiai nukentėjusius sektorius, būtina investuoti į žmones. Į naujus politikos priemonių rinkinius reikėtų įtraukti išsamias aktyvios darbo rinkos politikos priemones, įskaitant priemones, kuriomis skatinama laikina samda ir profesinės veiklos keitimas, įgūdžių ugdymo politikos priemonės ir geresnės įdarbinimo paslaugas, tam išnaudojant visas esamas ES fondų paramos galimybes. Pavyzdžiui, galima remti pameistrystę, verslo arba pakartotinio įdarbinimo planus, kuriais siekiama padėti nedarbo riziką patiriantiems darbuotojams. Investicijoms į naujuose sektoriuose reikalingus įgūdžius turėtų būti skiriama pirmenybė, kad darbuotojams, kuriems kyla rizika būti atleistiems arba kurie jau yra netekę darbo, būtų suteikta realių darbo perspektyvų. **Siekdama paremti darbo vietų kūrimą užtikrinanti valstybių narių ekonomikos atsigavimą po COVID-19 krizės, Komisija kartu su šiuo veikslių planu pateikia Rekomendaciją dėl veiksmingos ir aktyvios paramos užimtumui²², kurioje išdėstytos gairės dėl politikos priemonių ir esamo finansavimo derinimo skatinant darbo vietų kūrimą ir perėjimą į augančius sektorius, ypač žaliąjį ir skaitmeninį.**

Siekiant skatinti socialiai atsakingą restruktūrizavimą, šiame pokyčių procese itin svarbus bendradarbiavimas su užimtumo tarnybomis ir socialinių partnerių tarpusavio dialogas²³. Socialinis dialogas, informavimas, konsultacijos ir darbuotojų bei jų atstovų dalyvavimas įvairiais lygmenimis (įskaitant įmonių ir sektorių lygmenis) yra svarbus planuojant ekonominę pertvarką ir skatinant darbo vietų inovacijas, ypač turint galvoje vykstančią dvejopą pertvarką ir pokyčius darbo pasaulyje. ES lygmeniu darbuotojų teisių apsaugos vykstant restruktūrizavimo procesams taisyklės yra išdėstytos išsamiaje direktyvų dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimo nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis²⁴ rinkinyje. Nacionalinės

21/ 2020 m. gegužės 19 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/672.

22/ 2021 m. kovo 4 d. C(2021) 1372.

23/ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=782&langId=lt>.

24/ Direktyvos 98/59/EB, 2001/23/EB, 2002/14/EB, 2009/38/EB, 2001/86/EB.

institucijos ir socialiniai partneriai privalo šių taisyklių laikytis. Būtų galima numatyti, kokius aspektus reikėtų pagerinti siekiant užtikrinti geresnį šių direktyvų įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą. Investicijos į valstybinių užimtumo tarnybų (VUT) modernizavimą, įskaitant pagal priemones, kurios tinkamos finansuoti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir iš sanglaudos fondų, gali padidinti jų pajėgumą atremti dėl pandemijos išaugusį nedarbą ir paremti didesnę darbuotojų judumą tarp sektorių.

Specialų dėmesį reikia skirti jaunimui ir žemos kvalifikacijos asmenims, kurie nepastovumo darbo rinkoje laikotarpiu yra labiau pažeidžiami.

Jiems reikalinga papildoma parama, nes daugelis iš jų dirbo labiausiai nuo pandemijos nukentėjusiuose (pavyzdžiui, turizmo) sektoriuose, kai kurie iš jų užbaigę studijas turėjo mažiau galimybių pirmą kartą patekti į darbo rinką, o kiti turėjo nutraukti savo mokymąsi ir nebegalėjo įgyti kvalifikacijos taip, kaip planavo. Rekomendacijose dėl sustiprintos Jaunimo garantijų iniciatyvos²⁵ pateikiamos gairės dėl patikimos integracijos į darbo rinką, daugiausia dėmesio skiriant kokybiškoms darbo vietoms. Šiai sričiai parama bus skiriama pagal iniciatyvą „Next Generation EU“ ir DFP, daugiausia – iš „Europos socialinio fondo +“ (ESF+). Tinkamoms finansuoti priemonėms parama bus skiriama ir pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Komisija dar kartą ragina valstybes nares jaunimo užimtumo rėmimo tikslams skirti bent 22 mlrd. EUR²⁶. Stažuotės arba mokomoji praktika leidžia įgyti tiesioginės praktinės patirties. Jos yra naudingos ir padeda jaunimui patekti į darbo rinką. Vis dėlto šį tikslą pavyks pasiekti, tik jei stažuotės bus kokybiškos ir vyks tinkamomis darbo sąlygomis.

Parama užimtumui ir darbuotojams negali būti sėkminga be paramos įmonėms ir verslininkams. Dinamiškas pramonės sektorius tebėra Europos ateities klestėjimo pagrindas ir pagrindinis naujų darbo vietų šaltinis.

Europos pramonės sektoriuje dirba apie 35 mln. žmonių, dar daug milijonų darbo vietų su šiuo sektoriumi yra susijusios. 2020 m. kovo mėn. paskelbta nauja pramonės strategija²⁷ ir Žiedinės ekonomikos veiksmų planu²⁸ Komisija padėjo pagrindą pramonės politikai, pagal kurią skatinamos novatoriškos ir konkurencingos pramonės ekosistemos. Mūsų siekiai nepasikeitė – turime spartinti ekonomikos atsigavimą. Strategija bus atnaujinta siekiant užtikrinti Europos konkurencingumą ir atsparumą, kad pramonės sektorius galėtų įgyvendinti žaliają ir skaitmeninę pertvarką.

Siekiant darbo vietų kūrimą užtikrinančio valstybių narių ekonomikos atsigavimo, svarbus vaidmuo tenka ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms (MVĮ)²⁹.

Prieš pat pandemiją 50 proc. MVĮ, turėjusių bent 10 darbuotojų, per ankstesnius trejus metus buvo padidinusios darbuotojų skaičių, o 44 proc. MVĮ jį didinti planavo. Darbuotojų skaičių didinti buvo labiau linkusios novatoriškos įmonės. Vien paslaugų sektoriui, kuriame vyrauja MVĮ, tenka apie 70 proc. ES bendrojo vidaus produkto (BVP) ir užimtumo, čia sukuriama daugiausia naujų darbo vietų. Šiuo atžvilgiu dėmesio centre yra sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų sektorius – apskaičiuota, kad per artimiausius 10 metų jame gali atsirasti 8 mln. laisvų darbo vietų. Moterys sudaro itin didelę šio sektoriaus darbo jėgos dalį ir teikia tiek formaliąją, tiek neformaliąją (neapmokamą) priežiūrą. Nuo pandemijos ypač stipriai nukentėjusioms mažosioms įmonėms ir savarankiškai dirbantiems asmenims išlikti itin sunku. Todėl labai svarbu, kad, siekiant atgaivinti ES ekonomiką, MVĮ ir verslumui, įskaitant moterų verslumą, būtų skiriama daugiau paramos, kad jie galėtų atkurti savo veiklą ir kad būtų skatinama kurti klestinčius novatoriškus startuolius.

25/ 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija C 372/01.

26/ 2020 m. liepos 1 d. COM(2020) 276 final.

27/ 2020 m. kovo 10 d. COM(2020) 102 final.

28/ 2020 m. kovo 11 d. COM(2020) 98 final.

29/ 2020 m. kovo 10 d. COM(2020) 103 final.

Naujų galimybių atvers ir socialinė ekonomika, kurioje ne tik sprendžiami pagrindiniai įvairiuose sektoriuose kylantys visuomenės uždaviniai (dažnai – įgyvendinant socialines naujoves), bet ir kuriamos naujos darbo vietos. Apmokama darbo jėga socialinėje ekonomikoje visose valstybėse narėse sudaro nuo mažiau kaip 1 iki 10 proc. visos darbo jėgos, taigi šiame sektoriuje yra daug neišnaudotų ekonominių galimybių.

Komisija:

- 2022 m. peržiūrės Tarybos rekomendaciją **dėl stažuočių kokybės sistemos**, ypač jos nuostatas dėl darbo sąlygų;
- remdamasi 2020 m. pramonės strategijos įgyvendinimo rezultatais ir per COVID-19 pandemiją įgyta patirtimi, 2021 m. II ketv. atnaujins naująją **Europos pramonės strategiją**;
- 2021 m. IV ketv. priims **Socialinės ekonomikos veiksmų planą** ir nagrinės socialinės ekonomikos galimybes prisidėti prie kokybiškų darbo vietų kūrimo ir sąžiningo, tvaraus bei integracinio augimo;
- įvertins **patirtį, įgytą įgyvendinant Europos laikinos paramos priemonę nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE)**.

Komisija ragina:

- valstybes nares – parengti ir įgyvendinti darnius priemonių, kuriomis būtų skatinama **veiksminga ir aktyvi parama užimtumui** po COVID-19 krizės, rinkinius, šiam tikslui visapusiškai išnaudojant ES fondų paramos galimybes;
- valstybes nares – naudojantis ES finansine parama įgyvendinti sustiprintą **Jau-nimo garantijų iniciatyvą**, ypač daug dėmesio skiriant kokybiškų darbo vietų pasiūlai, kuri padėtų užtikrinti patikimą integraciją į darbo rinką;
- nacionalines valdžios institucijas ir socialinius partnerius – **per restruktūrizavimo procesą** užtikrinti **darbuotojų informavimą ir konsultavimą**, kaip to reikalaujama pagal ES taisykles, ir **skatinti darbuotojų aktyvumą įmonių lygmeniu**, taip siekiant plėtoti inovacijas darbo vietose;
- nacionalines, regionų ir vietos valdžios institucijas – remti **verslumą**, įskaitant moterų verslumą, ir padėti kurti MVĮ skaitmeninimui, tvarumui ir atsparumui reikalingą įgalinančią aplinką;
- nacionalines, regionų ir vietos valdžios institucijas kartu su pramone, įskaitant MVĮ, socialinius partnerius ir tyrėjus – prisidėti prie Komisijos darbo kuriant **pramonės ekosistemas** ir tuo tikslu daug dėmesio skirti tarpvalstybiniam ir ekosistemų tarpusavio bendradarbiavimui, be kita ko, per Pramonės forumą³⁰.

Užtikrinti, kad darbo standartai būtų tinkami ateities darbo vietoms

Darbo sąlygos ES yra vienos geriausių pasaulyje. ES teisės aktuose nustatyti būtiniausi reikalavimai dėl darbo sąlygų, darbo laiko, sveikatos, saugos darbe, vienodo požiūrio asmenims nepriklausomai nuo jų lyties, etninės kilmės, rasės, negalios, religijos, įsitikinimų, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Juose taip pat garantuojama, kad mobiliesiems darbuotojams bus sudaromos tokios pačios užimtumo bei darbo sąlygos ir suteikiamos visos kitos socialinės ir mokestinės lengvatos kaip nacionali-

30/ https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/dialogue-expert-advice_lt.

niams darbuotojams. Vis dėlto darbo pasaulis nuolat kinta, ypač dėl skaitmeninimo. Atsiranda naujų darbo organizavimo formų ir darbo santykių rūšių, dėl to ne tik atsiveria naujų galimybių, bet ir kyla iššūkių. Norint pasiekti visiško užimtumo tikslą, reikės ne tik labai suaktyvinti dalyvavimą darbo rinkoje, bet ir sukurti tinkamas darbo sąlygas, kad darbo vietos būtų kokybiškos, o tai yra viena iš pagrindinių darbdavių pareigų. Apmokestinimą reikėtų nukreipti nuo darbo jėgos į kitus šaltinius taip, kad būtų labiau skatinamas užimtumas ir kad būtų atsižvelgiama į klimato ir aplinkos apsaugos tikslus, tačiau kartu būtų apsaugotos pajamos siekiant užtikrinti tinkamą socialinę apsaugą.

Pirmas uždavinys – spręsti dirbančiųjų skurdo ir nelygybės problemas.

ES darbo rinkose randasi vis daugiau profesinės veiklos, kurios imasi prastai apmokami ir žemos kvalifikacijos asmenys, o kai kuriose šalyse nyksta tradicinės kolektyvinių derybų struktūros. Stebėdamas šias tendencijas EUROFOUND toliau teiks duomenis apie darbo santykių ir darbo užmokesčio raidą visoje ES, įskaitant pragyvenimą užtikrinantį darbo užmokestį ir savarankiškai dirbančiųjų asmenų gaunamą atlygį.

Siekiant garantuoti tinkamas darbo ir pragyvenimo sąlygas darbuotojams ir jų šeimos nariams, taip pat kurti sąžiningą bei atsparią ekonomiką ir remti integracinį augimą, **itin svarbu užtikrinti, kad už darbą būtų mokamas tinkamas darbo užmokestis.** Siekdama visoje ES užtikrinti būtinausios deramo minimaliojo darbo užmokesčio standartus ir kartu paremti kolektyvinių derybų principą, 2020 m. spalio mėn. Komisija, visapusiškai atsižvelgdama į nacionalines tradicijas ir socialinių partnerių autonomiškumą, pateikė pasiūlymą dėl direktyvos dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio³¹.

Dar viena svarbi nauja tendencija yra tai, kad nyksta takoskyra tarp samdomo darbuotojo ir savarankiškai dirbančio asmens ir didėja savarankiškai dirbančiųjų asmenų įvairovė. Ypač pažymėtina, kad randasi pažeidžiamų asmenų, kurie savarankiškai dirba per skaitmenines platformas ir kurių darbas yra mažų garantijų. Per pandemiją paaiškėjo, kad tai pasakytina apie pristatymo paslaugas teikiančius darbuotojus, ypač apie jų galimybes naudotis socialine apsauga, taip pat apie sveikatos ir saugos riziką. Todėl Komisija renka duomenis apie asmenų, pirmiausia tų, kurie dirba per skaitmenines platformas, darbo sąlygas. Vadovaudamasi SESV 154 straipsniu, 2021 m. vasario mėn. Komisija pradėjo konsultacijas su socialiniais partneriais dėl galimos ES veiksmų krypties³². 2020 m. birželio mėn. Komisija taip pat pradėjo iniciatyvą³³, kuria siekiama užtikrinti, kad ES konkurencijos teisės aktai netrukdytų gerinti darbo sąlygų sudarant kolektyvinius savarankiškai dirbančiųjų asmenų susitarimus, kai tokie susitarimai jiems reikalingi.

Spartėjant darbo vietų skaitmeninimui, taip pat vis aktualesni tampa klausimai dėl stebėjimo, duomenų naudojimo ir algoritminių valdymo įrankių taikymo. Samdant darbuotojus, stebint darbo krūvius, nustatant atlygio dydį, administruojant karjeros galimybes, siekiant padidinti procesų veiksmingumą arba atliekant labai pavojingas užduotis, dažnai naudojamos dirbtinio intelekto sistemos. Sprendžiant uždavinius, susijusius su sprendimų priėmimu naudojant algoritmus, ypač su sprendimų šališkumo, diskriminacijos ir nepakankamo skaidrumo rizika, galima padidinti pasitikėjimą dirbtinio intelekto sistemomis, skatinti jų diegimą ir apsaugoti pagrindines teises.

Dėl pandemijos nuotolinis darbas daugeliui tapo norma ir ilgainiui greičiausiai taps įprasta darbo forma. Galimybė dirbti iš bet kurios vietos ir bet

31/ 2020 m. spalio 28 d. COM(2020) 682 final.

32/ 2021 m. vasario 24 d. Komunikatas C(2021) 1127 final.

33/ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/IP_20_1237 ir https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/mex_21_23

kuriuo metu buvo labai svarbi veiklos tęstinumui užtikrinti. Nuotolinis darbas suteikia galimybių siekti sinergijos ir veiksmingai derinti profesinį ir asmeninį gyvenimą: sugaištama mažiau laiko vykti į darbą ir iš darbo, mažiau pavargstama, galima lanksčiau organizuoti profesinį ir asmeninį gyvenimą, pasiekti didesnio našumo ir teigiamo žaliojo poveikio. Tuo pačiu metu nuotolinis darbas apskritai iškelia poreikį nagrinėti, pavyzdžiui, sutartyse nustatyto darbo laiko ribų ir profesinio bei asmeninio gyvenimo pusiausvyros klausimus.

Dėl abiejų tendencijų – skaitmeninimo ir nuotolinio darbo plėtros – atsiranda poreikis surengti plačius politikos debatus su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, ypač socialiniais partneriais. 2020 m. birželio mėn. įvairių sektorių socialiniai partneriai pasirašė Savarankišką bendrąjį susitarimą dėl skaitmeninimo, į kurį įtrauktas skirsnis apie prisijungimo ir atsijungimo aspektus³⁴. 2021 m. sausio 21 d. Europos Parlamentas, remdamasis savo iniciatyva pateiktu pranešimu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, priėmė rezoliuciją dėl teisės atsijungti³⁵. Rezoliucijoje Komisija yra raginama pateikti pasiūlymą dėl direktyvos dėl būtiniausių standartų ir sąlygų siekiant užtikrinti, kad darbuotojai galėtų veiksmingai naudotis savo teise atsijungti. Rezoliucijoje taip pat pabrėžtas itin svarbus socialinių partnerių vaidmuo nustatant ir įgyvendinant su teise atsijungti susijusias priemones ir ieškant tinkamos pusiausvyros, kaip išnaudoti darbo vietų skaitmeninimo teikiamas galimybes ir kartu spręsti dėl to išskylančius uždavinius. Tuo tikslu Parlamento rezoliucijoje socialiniams partneriams pirmiausia rekomenduojama per trejus metus imtis įgyvendinimo priemonių.

Kaip nurodyta Komisijos politinėse gairėse, Komisija yra pasirengusi atsižvelgti į Europos Parlamento savo iniciatyva (remiantis SESV 225 straipsniu) teikiamas rezolucijas su teisėkūros procedūra priimamu aktu, visapusiškai laikydamosi proporcingumo, subsidiarumo ir geresnės teisėkūros principų. Dėl bet kokio Komisijos pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, susijusio su teise atsijungti, pagal SESV 154 straipsnį turi būti surengtos konsultacijos su ES socialiniais partneriais, o jie gali nuspręsti imtis veiksmų sudarydami susitarimus.

Komisija kviečia socialinius partnerius ieškoti visiems priimtinių sprendimų, kaip spręsti nuotolinio darbo, skaitmeninimo ir teisės atsijungti keliamus uždavinius. Komisija įvertins esamą praktiką ir taisykles, susijusias su teise atsijungti, ir aktyviai rems socialinių partnerių iniciatyvas skatindama diskusijas ir stengdamasi nustatyti geriausios praktikos pavyzdžius. Ateityje, rengiant Darbo laiko direktyvos³⁶ įgyvendinimo ataskaitą, taip pat bus galima pasinaudoti proga ir išsamiau panagrinėti nuotolinio darbo įtaką darbo laikui.

Komisija:

- 2021 m. IV ketv. pasikonsultavusi su socialiniais partneriais pateiks **pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl skaitmeninių platformų darbuotojų darbo sąlygų**;
- 2021 m. IV ketv. pasiūlys iniciatyvą, kuria būtų užtikrinta, kad pagal **ES konkurencijos teisės aktus** (tam tikriems) savarankiškai dirbantiems asmens nebūtų draudžiama sudaryti kolektyvinius susitarimus;
- 2021 m. II ketv., atsižvelgdama į baltąją knygą dėl dirbtinio intelekto, pasiūlys **ES reglamentą dėl dirbtinio intelekto**, kad ES ekonomikoje, taip pat ir visų formų darbo vietose, būtų diegiamas ir naudojamas patikimas dirbtinis intelektas;
- 2022 m. pateiks **Darbo laiko direktyvos įgyvendinimo ataskaitą**;

34/ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=521&langId=lt&agreementId=5665>.

35/ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0021_LT.pdf.

36/ 2003 m. lapkričio 18 d. Direktyva 2003/88/EB.

- užtikrins, kad dėl **Europos Parlamento rezoliucijos** su rekomendacijomis Komisijai dėl **teisės atsijungti** būtų imtasi reikiamų **tolesnių veiksmų**.

Komisija ragina:

- socialinius partnerius – imtis tolesnių veiksmų pagal **Savarankišką bendrąjį susitarimą dėl skaitmeninio**, pirmiausia pagal jo nuostatas dėl prisijungimo ir atsijungimo, ir išnagrinėti: 1) priemones, kuriomis būtų užtikrintos tinkamos nuotolinio darbo sąlygos, ir 2) priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad visi darbuotojai galėtų veiksmingai naudotis teise atsijungti.

Darbuotojų saugos ir sveikatos standartai naujam darbo pasauliui

Darbuotojų saugos ir sveikatos standartų tobulinimas yra itin svarbus ne tik tam, kad būtų apsaugota darbuotojų sauga ir sveikata – tai taip pat padeda siekti didesnio darbo našumo, užimtumo ir duoda naudos visai ekonomikai. Dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų per metus netenkama apie 3,3 proc. ES BVP. Per pastarąjį dešimtmetį Europos darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) politikos sistema ir taisyklės padėjo pastebimai pagerinti darbo sąlygas. Mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe skaičius sumažėjo beveik 30 proc.

Vykstant spartiems technologiniams ir socialiniams pokyčiams, ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginę programą reikia atnaujinti. Per pandemiją išryškėjo, kad tinkamos sveikatos ir saugos priemonės yra būtinos. Dėl spartėjančio skaitmeninio kinta pačios darbo aplinkos samprata, atliekamo darbo pobūdis ir turinys, darbo laiko taisyklės ir santykiai darbe. Tokiomis aplinkybėmis psichosocialiniai ir organizaciniai rizikos veiksniai gali sukelti didesnę su darbu susijusį stresą, psichikos sveikatos sutrikimų, taip pat padidinti ergonominę ir saugos riziką. Ypač didelių iššūkių tai kelia labai mažoms įmonėms ir MVĮ.

Todėl, siekiant apsaugoti darbuotojus, išlaikyti našumą ir sukurti sąlygas ekonomikai tvariai atsigausti, itin svarbu užtikrinti sveiką ir saugią darbo aplinką. Naujoje ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginėje programoje bus nustatyti pagrindiniai principai ir uždaviniai, pagal kuriuos valstybės narės, socialiniai partneriai ir kiti suinteresuotieji subjektai turės imtis darnių veiksmų, kad pagerintų darbuotojų sveikatą ir saugą.

Komisija:

- 2021 m. II ketv. pateiks naują 2021–2027 m. **Darbuotojų saugos ir sveikatos strateginę programą**, kurioje išdėstys atnaujintus darbuotojų apsaugos standartus ir spręs su tradiciniais ir naujais darbo rizikos veiksniais susijusius klausimus;
- atsižvelgdama į šiuo metu su socialiniais partneriais vykstančių konsultacijų rezultatus, 2022 m. pateiks pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kaip **toliau mažinti pavojingų cheminių medžiagų, įskaitant asbestą, poveikį darbuotojams**³⁷.

Komisija ragina:

- valdžios institucijas ir socialinius partnerius – užtikrinti, kad **galiojančios taisyklės būtų taikomos ir vykdomos**.

37/ Po 2020 m. gruodžio 17 d. paskelbtų konsultacijų su socialiniais partneriais (C(2020) 8944 final).

Darbo jėgos judumas

Judumas yra vienas iš esminių Europos projekto aspektų. Pastaraisiais metais Komisija pasiūlė plataus užmojo teisingo darbo jėgos judumo darbotvarkę. Joje buvo numatyta įgyvendinti EURES reformą³⁸, peržiūrėti taisykles dėl darbuotojų komandiravimo³⁹, patikslinti socialinės apsaugos koordinavimo taisykles⁴⁰, politines gaires⁴¹, parengti naujas socialines taisykles dėl kelių transporto mobiliųjų darbuotojų (įskaitant vairuotojų komandiravimą)⁴², kovoti su nedeklaruojamu darbu ir sukurti Europos darbo instituciją (EDI)⁴³. Dabar didžiausias dėmesys skiriamas visapusiškam šių taisyklių įgyvendinimui ir vykdymo užtikrinimui. Komisija kartu su EDI teiks paramą nacionalinėms valdžios institucijoms ir darbo inspekcijoms, pavyzdžiui, padės stiprinti jų gebėjimus ir teiks informaciją apie darbuotojų teises ir pareigas jiems dirbant užsienyje.

Per COVID-19 pandemiją tapo akivaizdu, kad daugelio mobiliųjų darbuotojų, įskaitant sezoninius darbuotojus, darbas yra mažų garantijų. Kad darbo rinka veiktų tinkamai, labai svarbu apsaugoti ir gerinti šių darbuotojų teises ir darbo sąlygas, kartu užtikrinant, kad verslo subjektams ir administracinėms institucijoms darbo jėgos judumas būtų sklandus. Komisija savo ilgalaikiame veiksmų plane⁴⁴ išdėstė bendrosios rinkos taisyklių, įskaitant taisykles dėl darbo jėgos judumo, tinkamesnio įgyvendinamo ir vykdymo užtikrinimo priemones. Komisija priėmė gaires dėl darbuotojų laisvo judėjimo⁴⁵ ir dėl sezoninių darbuotojų⁴⁶ Europos Sąjungoje COVID-19 protrūkio sąlygomis. Tęsiant šį darbą renkami duomenys apie naudojamąsi darbu per laikinojo įdarbinimo įmones, ypač darbuotojų darbo kitose valstybėse atvejais. Surinkusi šiuos duomenis, Komisija galės įvertinti poreikį priimti ES lygmens teisės aktus arba imtis kitų veiksmų, pirmiausia galbūt peržiūrėti Darbo per laikinojo įdarbinimo įmones direktyvą⁴⁷.

Komisija:

- bendradarbiaus su Europos darbo institucija (EDI) dėl tinkamo ES darbo jėgos judumo taisyklių įgyvendinimo ir jų vykdymo užtikrinimo, informavimo ir darbo inspekcijų gebėjimų stiprinimo nacionaliniu lygmeniu ir mobiliųjų darbuotojų, įskaitant sezoninius darbuotojus, apsaugos. **2024 m. Komisija įvertins institucijos darbo rezultatus ir tai, kaip jai pavyko įgyvendinti savo tikslus bei uždavinius, ir galbūt iš naujo įvertins institucijai suteiktų įgaliojimų mastą.**

Komisija ragina:

- Europos Parlamentą ir Tarybą – užbaigti derybas dėl **socialinės apsaugos koordinavimo taisyklių peržiūros**;
- valdžios institucijas ir socialinius partnerius – bendradarbiauti siekiant **apsaugoti mobiliųjų darbuotojų, įskaitant sezoninius darbuotojus, teises.**

Įgūdžiai ir lygybė

Investavimas į įgūdžius ir švietimą, kad naujų galimybių atsivertų visiems

Kvalifikuota darbo jėga yra klestinčios žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos variklis, o novatoriškos idėjos, produktai ir technologinė raida – varomoji jėga. Švietimo ir moky-

38/ [EURES portalas](#).

39/ 2018 m. birželio 28 d. Direktyva (ES) 2018/957.

40/ 2016 m. gruodžio 14 d. COM(2016) 815 final.

41/ 2020 m. gruodžio 9 d. COM(2020) 789 final.

42/ 2020 m. liepos 15 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/1054.

43/ 2019 m. birželio 20 d. Tarybos reglamentas (ES) 2019/1149.

44/ 2020 m. kovo 3 d. COM(2020) 94 final.

45/ 2020 m. kovo 30 d. 2020/C 102 I/03.

46/ 2020 m. liepos 16 d. C(2020) 4813 final.

47/ 2008 m. lapkričio 19 d. Direktyva 2008/104/EB.

mo sistemoms tenka svarbus vaidmuo – jos padeda pagrindą mokymuisi visą gyvenimą, įsidarbinimo galimybėms ir dalyvavimui visuomenės gyvenime. Reikia stengtis investuoti į mokymosi poreikius, nes bet kokios prarastos mokymosi galimybės turės ilgalaikių neigiamų padarinių našumui ir BVP augimui.

Ekologinė ir skaitmeninė pertvarka dar labiau išryškina poreikį investuoti į švietimo ir mokymo sistemas. Pirminis švietimas ir mokymas, įskaitant ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, yra pagrindas, kuriuo remiantis ugdomi sparčiai kintančioje visuomenėje reikalingi pagrindiniai įvairių sričių įgūdžiai. Juos įgijęs asmuo gali mokytis ir lavintis toliau. Norint sėkmingai užtikrinti, kad ir vaikai, ir jaunimas, ir suaugusieji turėtų vienodas galimybes naudotis šiuolaikiškais švietimo ir mokymo paslaugomis, labai svarbu modernizuoti pačias mokyklas ir profesinio mokymo centrus. Aplinkos tvarumo pradedama mokyti nuo mažų dienų. Komisija pateiks pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos⁴⁸, kuris padėtų į švietimą ir mokymą integruoti bioįvairovės ir ekosistemų temas. Be to, Žaliojo kurso pavyzdinės iniciatyvos, vykdomos pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę („Power up“, „Renovate“ ir „Recharge and Refuel“) padės ugdyti naujus žaliuosius įgūdžius ir atverti naujų darbo galimybių su žaliosiomis technologijomis susijusiuose sektoriuose.

2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų planu⁴⁹, įskaitant kuriamą Europos skaitmeninio švietimo centrą, taip pat siekiama padėti Europoje sukurti veiksmingą skaitmeninio švietimo ekosistemą, stiprinti skaitmeninius įgūdžius bei kompetenciją ir taip visų labai įgyvendinti skaitmeninę pertvarką. Kai dėl COVID-19 krizės palankių sąlygų neturintiems vaikams bei jaunuoliams kilo didelių kliūčių mokytis nuotoliniu būdu ir tęsti lavinimąsi bei mokymąsi, šie tikslai tapo dar svarbesni.

Aukštojo mokslo ir profesinio mokymo institucijos užtikrina, kad mūsų dabartinė ir būsima darbo jėga turėtų reikiamų įgūdžių ir galėtų prisidėti prie ekonomikos atsigavimo. Spręsti šiuos uždavinius valstybėms narėms padeda Europos švietimo erdvė, 2020 m. įgūdžių darbotvarkė⁵⁰, Skaitmeninio švietimo veiksmų planas ir Tarybos rekomendacija dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo⁵¹. Europos mokslinių tyrimų erdvė taip pat yra viena iš svarbiausių priemonių, padedančių siekti, kad Europa būtų konkurencinga bei tvari, ir diegiant inovacijas atverti naujas galimybes⁵².

Siekiant užtikrinti, kad iki 2030 m. mokymuose kasmet dalyvautų 60 proc. suaugusiųjų, reikalingos tvarios viešojo ir privačiojo sektorių investicijos kuriant palankesnes sąlygas darbingo amžiaus žmonėms naudotis mokymosi galimybėmis. Padidintas ES finansavimas suteikia beprecedenčių galimybių: ESF+⁵³, kurio biudžetas – 88 mlrd. EUR,⁵⁴ bus svarbus įgūdžių, švietimo ir mokymo finansavimo šaltinis; pagal programą „ERASMUS+“⁵⁵, kuriai skiriama daugiau kaip 26 mlrd. EUR⁵⁶, bus padedama ugdyti įgūdžius, investuojama į švietimo ir mokymo sistemas, pavyzdžiui, į tokius projektus kaip Europos universitetai ir Profesinės kompetencijos centrai. Valstybės narės taip pat galės naudotis Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) lėšomis, kad paremtų mokymosi infrastruktūrą bei įrangą, taip pat Techninės paramos priemonės⁵⁷ lėšomis, kad galėtų rengti įtraukias suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo strategijas, kurti sertifikavimo bei tvirtinimo sistemas ir skatinti tęstinį mokymąsi ir galimybes naudotis įvairių profesinio mokymo paslaugų teikėjų paslaugomis.

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, kaip atskleista Komisijos pasiūlytame *perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo pavyzdiniame* komponente ir kartu su šiuo veiksmų planu pateikiamoje Komisi-

48/ 2020 m. rugsėjo 30 d. COM(2020) 625 final.

49/ 2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų planas.

50/ 2020 m. liepos 1 d. COM(2020) 274 final.

51/ 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija (C 417/01).

52/ 2020 m. rugsėjo 30 d. COM(2020) 628 final.

53/ https://ec.europa.eu/com-mission/presscorner/detail/lt/IP_21_225.

54/ 2018 m. kainomis.

55/ https://ec.europa.eu/com-mission/presscorner/detail/lt/IP_20_2317

56/ Biudžetą sudaro 24,5 mlrd. EUR einamosiomis kainomis ir papildomai 1,7 mlrd. EUR 2018 m. kainomis.

57/ 2021 m. vasario 10 d. Reglamentas (ES) 2021/240.

jos rekomendacijoje dėl veiksmingos ir aktyvios paramos užimtumui, taip pat gali padėti sukurti palankesnes sąlygas šios srities investicijoms ir reformoms. Taip pat reikia skatinti naujas ir didelių, ir mažų įmonių investicijas. Naujajai įgūdžių darbotvarkei priklausančiame įgūdžių pakte⁵⁸, kuris paskelbtas 2020 m. lapkričio mėn., išdėstyta įmonių, įsipareigojusių kelti savo darbo jėgos kvalifikaciją, bendradarbiavimo tarp regionų, sektorių ir vertės grandinių modelis. Ekspertų grupė investavimo į švietimą ir mokymą klausimais padės valstybės narėms suplanuoti veiksmingą ir efektyvą finansavimą.

Kad žmonėms būtų sukurtos galimybės mokymosi programose dalyvauti visą gyvenimą ir visą profesinį gyvenimą, taikomą politiką taip pat reikia persvarstyti. Kaip nurodyta 2020 m. įgūdžių darbotvarkėje, per asmenines mokymosi paskyras suteikiamos teisės gali padėti europiečiams patiems valdyti savo profesinį gyvenimą ir išlaisvinti dalyvavimui mokymo programose reikalingus finansinius išteklius. Kartu su tinkamai apibrėžtomis kokybės sistemomis, profesiniu orientavimu ir įgūdžių patvirtinimu jos gali atlikti svarbų vaidmenį. Novatoriškos priemonės, pavyzdžiui, mikrocredencialai, gali padėti sukurti palankesnes sąlygas lankstiems mokymosi metodams taikyti ir padėti darbuotojams darbe ar keičiant profesinę veiklą. Socialinių partnerių kolektyviniuose susitarimuose skyrus daugiau dėmesio mokymui, būtų galima užtikrinti geresnes galimybes pasinaudoti kokybišku mokymu darbo vietoje, įskaitant pameistrystę.

Siekiant užtikrinti Europos ekonomikos atsigavimą, taip pat reikia pritraukti naujų talentų. Dėl Europos visuomenės senėjimo ir gyventojų skaičiaus mažėjimo darbo rinkoje juntamas struktūrinis spaudimas ir įvairiuose regionuose bei sektoriuose trūksta kvalifikuotų darbuotojų. Kaip pažymima naujajame Migracijos ir prieglobsčio pakte⁵⁹, Komisija siekia užtikrinti, kad ES teisėtos migracijos sistema duotų naudos ir Europos visuomenei, ir ekonomikai – būtų pritraukiama talentų, kuriamos palankesnės sąlygos, kuriomis įvairios kvalifikacijos darbuotojams būtų leidžiama atvykti į Europos Sąjungą, o ES jau esantiems trečiųjų šalių darbuotojams – laisvai judėti Europos Sąjungoje. Integracijos ir įtraukties veiksmų plano priemonėmis, be kitų dalykų, yra skatinamos asmenų iš migrantų šeimų užimtumo galimybės ir įgūdžių pripažinimas⁶⁰.

Komisija:

- 2021 m. IV ketv. pasiūlys **Aukštojo mokslo pertvarkos darbotvarkę** – bus siekiama visapusiškai išnaudoti aukštojo mokslo institucijų galimybes prisidėti prie atsigavimo ir tvarios, įtraukios, ekologinės ir skaitmeninės pertvarkos įgyvendinimo;
- 2021 m. IV ketv. pasiūlys **Asmeninių mokymosi paskyrų iniciatyvą**, kuri padėtų išvengti kliūčių norint pasinaudoti mokymosi galimybėmis ir įgalintų suaugusius asmenis valdyti savo profesinius pokyčius;
- 2021 m. IV ketv. pasiūlys **Europos poziciją dėl mikrocredencialų**, siekiant sukurti palankesnes sąlygas lankstiems mokymosi metodams taikyti ir darbo rinkai pertvarkyti;
- 2021 m. IV ketv. pasiūlys **Įgūdžių ir talentų dokumentų rinkinį**, į kurį taip pat bus įtraukta ilgalaikių gyventojų direktyvos (Direktyva 2003/109) peržiūra, siekiant sukurti tikrą ES ilgalaikio gyventojų statusą, ir Vieno leidimo direktyvos (Direktyva 2011/98) peržiūra, siekiant direktyvą supaprastinti ir aiškiau apibrėžti jos taikymo

58/ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=lt>

59/ 2020 m. rugsėjo 23 d. COM(2020) 609 final.

60/ 2020 m. lapkričio 24 d. COM(2020) 758 final.

sritį (įskaitant žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbuotojų priėmimą ir jų gyvenimo sąlygas), ir apibrėš galimybes sudaryti ES talentų rezervą, į kurį būtų įtraukiami kvalifikuoti trečiųjų šalių darbuotojai.

Komisija ragina:

- regionus ir įmones, įskaitant MVĮ, – atsižvelgiant į esminius **Įgūdžių pakto** tikslus, bendradarbiauti pramonės ekosistemose ir vertės grandinėse, dalytis informacija, rinkti bendrus įgūdžių duomenis ir kurti specialiai pritaikytus kvalifikacijos kėlimo sprendimus;
- valstybes nares – stengtis įgyvendinti profesinio mokymo politiką ir **Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio mokymo** išdėstytus ES lygmens tikslus, taip pat imtis reikiamų veiksmų ir įgyvendinti investicijas.
- valstybes nares – parengti išsamią politiką, kaip suteikti **galimybes naudotis kokybišku švietimu** visiems, laikantis Tarybos rekomendacijų⁶¹, ir palankių sąlygų neturintiems besimokantiems asmenims teikti tikslinę paramą neigiamam krizės poveikiui kompensuoti.

Lygybės Sąjungos kūrimas

Mūsų visuomenės ir ekonomikos įvairovė yra mūsų stiprybė. ES draudžiama diskriminacija dėl lyties, rasės, etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Siekiant užtikrinti vienodą požiūrį ir vienodas galimybes, reikalinga veiksminga, tinkamai įgyvendinama ir esamas aplinkybes atitinkanti teisinė bazė. Komisija rengia bendrą ataskaitą dėl Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvos⁶² ir Rasinės lygybės direktyvos⁶³ taikymo siekdama nustatyti geriausios abiejų direktyvų įgyvendinimo praktikos pavyzdžius ir pagrindinius kilsiančius iššūkius, taip pat pateiks teisės aktus, kurie bus reikalingi trūkumams šalinti. Komisija taip pat yra parengusi plačių užmojų Lygybės sąjungos strategijas, padėsiančias kurti sinergiją ir užtikrinti lygias galimybes visiems⁶⁴.

Siekiant griauti stereotipus ir kovoti su diskriminacija užimtumo, mokymo, švietimo, socialinės apsaugos, būsto ir sveikatos srityse, reikia imtis ryžtingų veiksmų nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, be kita ko, tokių veiksmų turi imtis socialiniai partneriai, nacionaliniai lygybės srityje veikiančios subjektai, įmonės ir pilietinė visuomenė. Jie gali pasinaudoti ES lėšomis, pavyzdžiui, skiriamomis iš ESF+, ERPF, pagal programas „Kūrybinga Europa“ ir „Erasmus“. Pagal programą „Piliečiai, lygybė, teisės ir vertybės“ (bendras biudžetas – 1,55 mlrd. EUR) bus skatinama lyčių lygybė, vienodas požiūris ir lygios teisės, taip siekiant kurti demokratiškesnę, įvairesnę ir atviresnę visuomenę⁶⁵.

Siekiant griauti lyčių stereotipus ir naikinti diskriminaciją, priemonių reikia imtis ypač skubiai. Nepaisant per pastarąjį dešimtmetį pasiektos pažangos, moterų užimtumas ir darbo užmokestis vis dar atsilieka nuo vyrų. Vis dar labai mažai moterų užima su sprendimų priėmimu susijusias pareigas, ypač vadovaujamas pareigas, ir dalyvauja įmonių valdybose. Įgyvendindama 2020–2025 m. lyčių lygybės strategiją⁶⁶, ES toliau kovos su smurtu dėl lyties, griaus lyčių stereotipus, skatins moteris dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose ir sieks pašalinti lyčių padėties darbo rinkoje, jų darbo užmokesčio ir pensijų dydžio skirtumus. Komisija toliau ragins patvirtinti 2012 m. pasiūlymą dėl Moterų dalyvavimo

61/ 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacija ST/9010/2018/INIT; 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacija ST/9009/2018/INIT; 2019 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacija ST/9015/2019/INIT.

62/ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB.

63/ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB.

64/ 2020 m. rugsėjo 18 d. 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas (COM(2020) 565 final), 2020 m. spalio 7 d. 2020–2030 m. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas (COM(2020) 620 final), 2020 m. lapkričio 24 d. Integracijos ir įtraukties veiksmų planas (COM(2020) 758 final), 2020 m. lapkričio 12 d. LGBTIQ asmenų lygybės strategija (COM(2020) 698 final).

65/ https://ec.europa.eu/com-mission/presscorner/detail/lt/mex_20_2491

66/ 2020 m. kovo 5 d. COM(2020) 152 final.

valdybose direktyvos⁶⁷. **Kartu su šiuo veiksmy planu Komisija teikia pasiūlymą dėl direktyvos, pagal kurią vienodo darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą vyrams ir moterims principas būtų griežčiau taikomas diegiant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus⁶⁸**. Komisija taip pat nustatys geriausios praktikos pavyzdžius, kaip užtikrinamos teisės į pensiją karjeros pertraukos dėl priežiūros laikotarpiais ir skatins valstybes nares, socialinius partnerius ir pensijų srities suinteresuotuosius subjektus keistis savo geriausios praktikos pavyzdžiais.

Tinkamos profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros politika padeda derinti profesinį ir asmeninį gyvenimą. Ypač pažymėtina, kad teigiamą poveikį užimtumui, ypač moterų, gali padaryti apmokamų atostogų suteikimas. Be to, tai gali padėti mažinti lyčių užimtumo skirtumą. Vaiko priežiūros išmokų dydis ir struktūra, taip pat galimybė vyrams ir moterims po lygiai pasidalyti atostogas šiuo atžvilgiu taip pat yra svarbūs. Įgyvendinant Profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros direktyvą⁶⁹ ES toliau skatins po lygiai dalytis priežiūros ir darbo pareigas.

Galimybė naudotis prieinamomis ir kokybiškomis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis ir kokybiška ilgalaikė priežiūra teigiamai veikia tėvų, ypač moterų, užimtumą. Tai taip pat yra svarbus veiksnys, padedantis šalinti moterų ir vyrų darbo užmokesčio ir pensijų skirtumą. ES pasiekė 2002 m. Barselonos tikslą užtikrinti, kad vidutiniškai 33 proc. vaikų iki 3 metų amžiaus (2019 m. ES 27 šalių šis rodiklis buvo 35,5 proc.) ir 90 proc. vaikų nuo 3 metų iki mokyklinio amžiaus (2019 m. ES 27 šalių šis rodiklis buvo 90 proc.) gautų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas. Didelių spragų tebėra, nes daugelis valstybių narių šio lygio nėra pasiekusios, ypač vaikų iš mažesnes pajamas gaunančių namų ūkių arba jauniausio amžiaus grupės vaikų atžvilgiu. Peržiūrint Barselonos tikslus bus siekiama, kad aukštesnius rodiklius pasiektų visos valstybės narės ir taip kartu gerinti moterų dalyvavimo darbo rinkoje galimybes.

Neįgalieji patiria didelių kliūčių švietimo, mokymo, užimtumo, socialinės apsaugos, būsto ir sveikatos priežiūros srityse. Iš 2010–2020 m. Europos strategijos dėl negalios⁷⁰ įvertinimo rezultatų matyti, jog ES daug nuveikė, kad pagerintų neįgalųjų galimybes naudotis tomis paslaugomis ir kad jų teisės būtų ginamos. Tačiau tokiose srityse kaip sveikata, užimtumas, švietimas ir įgūdžiai pažanga tebėra ribota arba netolygi. Remdamasi šiais įvertinimo rezultatais ir siekdama toliau ES didinti galimybių lygybę, Komisija, atsižvelgdama į JT neįgalųjų teisių konvenciją, kartu su šiuo veiksmy planu priėmė naują 2021–2030 m. Neįgalųjų strategiją⁷¹.

Komisija:

- 2021 m. I ketv. paskelbs **bendrą ataskaitą dėl Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvos ir Rasinės lygybės direktyvos taikymo** ir iki 2022 m. pateiks teisės aktus, kurie yra reikalingi trūkumams pašalinti, o ypač lygybės srityje veikiančių įstaigų vaidmeniui sustiprinti;
- 2022 m. pateiks **peržiūrėtus** ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros srities **Barselonos tikslus**;
- 2021 m. IV ketv. pateiks pasiūlymą dėl **kovos su smurtu prieš moteris dėl lyties**, įskaitant lytinį priekabiavimą darbe, teisės akto.

67/ 2012 m. lapkričio 14 d. COM(2012)614 final.

68/ 2021 m. kovo 4 d. COM(2021) 93 final.

69/ 2019 m. birželio 20 d. Direktyva (ES) 2019/1158.

70/ 2020 m. lapkričio 20 d. SWD(2020) 289.

71/ 2021 m. kovo 3 d. COM(2021) 101 final.

Komisija ragina:

- valstybes nares – tęsti ir užbaigti derybas Taryboje dėl Komisijos pasiūlytos horizontalios **Vienodo požiūrio direktyvos**⁷²;
- valstybes nares – priimti ir įgyvendinti pasiūlymą dėl **Tarybos rekomendacijos dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo**⁷³;
- valstybes nares – iki 2022 m. rugpjūčio mėn. **Profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros direktyvą** perkelti į nacionalinę teisę;
- valstybes nares – tęsti ir užbaigti derybas Taryboje dėl Komisijos pasiūlymo dėl Direktyvos dėl moterų valdybose;
- valstybes nares – visiems suteikti galimybes ir sąlygas visoje Europoje naudotis mažų vaikų ugdymo ir priežiūros paslaugomis, laikantis **Tarybos rekomendacijos dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų**⁷⁴;
- įmones – įdiegti **kovos su diskriminavimu** samdant, atrenkant darbuotojus ir keliant juos pareigose **mechanizmus** ir skatinti įvairovę darbo vietose.

Socialinė apsauga ir įtrauktis

Orus gyvenimas

Socialinės įtraukties puoselėjimas ir kova su skurdu yra pagrindinės mūsų europinės gyvensenos vertybės. Nors paskutinįjį dešimtmetį skurdo lygis mažėjo, nelygybės kreivė šių tendencijų neatitiko. Santykinė labiausiai pažeidžiamų gyventojų pajamų būklė nepakito. Dėl pandemijos esama nelygė paaštrėjo dar labiau, taip pat išryškėjo galimos socialinės apsaugos nepakankamumo ir aprėpties spragos. Tam, kad **iki 2030 m. būtų pasiektas tikslas sumažinti skurdo arba socialinės atskirties riziką patiriančių asmenų skaičių bent 15 mln.**, būtinas integruotas požiūris – poreikius reikia tenkinti visais gyvenimo etapais, taip pat reikia šalinti pagrindines skurdo ir socialinės atskirties priežastis.

Norint nutraukti iš kartos į kartą perduodamo skurdo grandinę, pirmiausia reikia investuoti į vaikus ir galimybių naudotis pagrindinėmis paslaugomis srityje mažinti atskirtį tarp stokojančių vaikų ir geresnėje padėtyje esančių jų bendraamžių, puoselėti lygias visų ES vaikų galimybes ir siekti, kad vaikai iš vargingų šeimų užaugę nebepatirtų skurdo rizikos. Siekiant spręsti vaikų skurdo, nelygybės ir atskirties problemą, reikalingos specialios nacionalinės priemonės ir investicijos. Teikdama politikos gaires, įskaitant atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, Komisija padeda valstybėms narėms didinti užimtumą, stiprinti socialinę politiką, investuoti į socialines paslaugas bei socialinę infrastruktūrą ir kuo geriau išnaudoti ES finansavimo galimybes. Nauja Europos švietimo erdvės⁷⁵ iniciatyva „Veiksmingi būdai pasiekti gerus mokymosi rezultatus“ padės išsilavinimo lygį ir rezultatus atsieti nuo socialinės, ekonominės ir kultūrinės padėties.

Tam, kad nė vienas neliktų nuošalyje, itin svarbios minimalių pajamų užtikrinimo schemos. Nors minimalių pajamų užtikrinimo schemos yra taikomos visose valstybėse narėse, jos labai skiriasi pagal tinkamumą, aprėptį, taikymo mastą, derėjimą su darbo rinkos aktyvinimo priemonėmis, įgalinančiomis prekėmis ir paslaugomis, įskaitant socialines paslaugas. Daugeliu atveju tinkamumo kriterijus ir išmokų dydį reikėtų atnaujinti.

72/ 2008 m. liepos 2 d. COM(2008) 426 final.

73/ 2020 m. liepos 7 d. COM(2020) 621 final.

74/ 2019 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacija 2019/C 189/02.

75/ 2020 m. gegužės 6 d. COM(2020) 625 final.

Daugelyje valstybių narių, regionų ir miestų vis didesnę susirūpinimą kelia galimybės gauti įperkama būstą. Daugumoje valstybių narių didėja benamystė. Nors benamystės panaikinimo politika gali būti sėkmingai įgyvendinta tik vadovaujantis pritaikytu vietos arba regionų lygmens metodu, daugelis suinteresuotųjų subjektų ragino⁷⁶, kad Europa įsipareigotų benamystę ES panaikinti iki 2030 m. Be to, energijos nepriteklių patiria beveik 34 mln. europiečių, neišgalinčių šildyti savo namus – iš to matyti, kad daugelis šeimų neturi galimybės gauti įperkama kokybišką būstą. Siekiant mažinti energijos nepriteklių ir gerinti būsto kokybę (ypač vidutines ir mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams), bus įgyvendinamas Žalioji kursas, iniciatyva „Renovacijos banga“⁷⁷. Komisijos rekomendacija dėl energijos nepritekliaus⁷⁸, bus peržiūrėta Energijos vartojimo efektyvumo direktyva⁷⁹, o ES energijos nepritekliaus observatorija⁸⁰ teiks gaires ir rekomendacijas dėl veiksmų vietos lygmeniu.

Siekiant garantuoti socialinę ir ekonominę įtrauktį, itin svarbi **galimybė veiksmingai naudotis pakankamai kokybiškomis pagrindinėmis paslaugomis**, pavyzdžiui, vandens, sanitarijos, sveikatos priežiūros, energijos, transporto, finansinių paslaugų ir skaitmeninio ryšio. Šios paslaugos taip pat gali būti svarbus darbo vietų kūrimo šaltinis. Tačiau dėl pajamų, amžiaus, teritorinės nelygybės ir infrastruktūros trūkumo jomis naudotis gali būti sunkiau. Investicijos į žaliąją, skaitmeninę ir socialinę infrastruktūrą, įskaitant pagal ES sanglaudos politiką remiamas investicijas, padeda užkirsti kelią teritorinei segregacijai, ją mažinti ir užtikrinti geresnes galimybes naudotis kokybiškomis pagrindinėmis paslaugomis. Vykdamas sektoriinę ES politiką ir reglamentuojant visuotinės svarbos paslaugas (be kita ko, tai vartotojų apsaugos priemonės, viešųjų pirkimų praktika ir įpareigojimai dėl būtiniausių paslaugų teikimo), reikia toliau remti valstybių narių intervencines priemones ir padėti užtikrinti geresnes galimybes naudotis būtiniausiomis prekėmis bei paslaugomis ir jų prieinamumą. Šiuo metu Komisija analizuoja, ar reikia keisti Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą⁸¹ ir vadovą dėl visuotinės ekonominės svarbos paslaugų.

Komisija:

- siekdama užtikrinti, kad skurdo ir socialinę riziką patiriantys vaikai galėtų veiksmingai naudotis tokiomis pagrindinėmis paslaugomis kaip sveikatos priežiūra ir švietimas, 2021 m. I ketv. pasiūlys priimti **ES vaiko teisių strategiją ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos vaiko garantijos sukūrimo**;
- siekdama veiksmingai paremti ir papildyti valstybių narių politiką, 2022 m. pateiks pasiūlymą dėl **Tarybos rekomendacijos dėl minimalių pajamų**;
- siekdama paremti valstybes nares, miestus ir paslaugų teikėjus, padėti jiems keistis geriausios praktikos pavyzdžiais, nustatyti veiksmingas ir novatoriškas metodikas, 2021 m. II ketv. pristatys **Europos kovos su benamyste platformą**;
- 2021 m. II ketv. pradės vykdyti **Įperkamo būsto iniciatyvą**, pagal kurią bus vykdomi 100 rajonų renovacijos bandomieji projektai;
- 2021 m. II ketv. pateiks **gaires dėl inovacinių sprendimų viešųjų pirkimų ir socialiai atsakingų viešųjų pirkimų**;
- 2022 m. pateiks **ES ataskaitą apie galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis**.

Komisija ragina:

- valdžios institucijas – užtikrinti **socialinės apsaugos sistemų veiksmingumą bei aprėptį** ir stokojančių asmenų galimybes naudotis įgalinančiomis paslaugomis;

76/ 2020 m. lapkričio 24 d. EP rezoliucija 2020/2802(RSP) dėl benamystės lygio mažinimo ES.

77/ 2020 m. rugsėjo 17 d. COM(2020) 662 final.

78/ 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563.

79/ 2012 m. spalio 25 d. Direktyva 2012/27/ES.

80/ <https://www.energypoverty.eu>.

81/ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014.

- nacionalines, regionų ir vietos valdžios institucijas – **viešuosiuose pirkimuose** daugiau taikyti **socialinio atsakingumo kriterijus** ir skatinti jų laikymąsi, atsižvelgiant į rengiamas Komisijos gaires.

Sveikatos gerinimas ir priežiūros užtikrinimas

Sveikatos ir ilgalaikės priežiūros sistemoms per pandemiją teko didžiulė našta, todėl iki tol egzistavę iššūkiai tapo dar didesni, pavyzdžiui, pailgėjo sveikatos priežiūros paslaugų laukimo laikas, išaugo struktūrinis darbuotojų trūkumas, padidėjo nelygė sveikatos srityje. Siekiant padidinti sveikatos sistemų atsparumą ir pajėgumą suvaldyti dabartinę bei būsimas krizes, sustiprinti pirminę sveikatos priežiūrą, gerinti psichikos sveikatą, užtikrinti geresnes galimybes visiems naudotis kokybiška sveikatos priežiūra ir sumažinti socialinę, teritorinę ir ekonominę nelygę sveikatos srityje, būtinos sveikatos sistemų reformos ir investicijos. Siekdamas paremti valstybių narių pastangas šioje srityje, Komisija teikia duomenimis pagrįstą informaciją ir dalijasi geriausios sveikatos sistemų stiprinimo praktikos pavyzdžiais.

Komisijos komunikate dėl Europos sveikatos sąjungos⁸² nagrinėjamas ES sveikatos sistemų atsparumas, prieinamumas ir veiksmingumas. Numatyti veiksmai pagerins valstybių narių gebėjimą pasirengti būsimoms sveikatos krizėms ir drauge jas atremti, užtikrins, kad medicinos priemonių pakaktų ir kad jos būtų prieinamos ir novatoriškos. Komisija taip pat imsis ES vaistų strategijos⁸³ ir Europos kovos su vėžiu plano⁸⁴ įgyvendinimo priemonių. Nauji statistikos ir stebėsenos įrankiai taip pat gali padėti tiksliau užfiksuoti nelygę sveikatos srityje, suprasti pacientų požiūrį ir taip padėti užtikrinti geresnę sveikatos paslaugų prieinamumą labiausiai pažeidžiamiesiems visuomenės nariams.

Ilgalaikės priežiūros sistemos atsparumui taip pat kyla išbandymų. Numatoma, kad, visuomenei senėjant, priežiūros paslaugų paklausa didės, todėl priežiūros kokybės standartų nebuvimas, galimybių naudotis kokybiškais paslaugomis (be kita ko, kaimo vietovėse) spragos kelia didelį susirūpinimą daugelyje valstybių narių. 2021 m. pavasarį planuojamoje paskelbti bendroje Komisijos ir Socialinės apsaugos komiteto ataskaitoje bus pristatyta kaip šios problemos yra sprendžiamos nacionalinėse sistemose ir bus nurodyta, kuriose srityse reikia įdėti daugiau pastangų, kad būtų užtikrintos vienodos galimybės naudotis kokybiškais ir prieinamomis ilgalaikės priežiūros paslaugomis visoje Sąjungoje. Pagal Žaliąją knygą dėl senėjimo⁸⁵ pradėtos konsultacijos siekiant nustatyti, kuriose srityse ES veiksmais būtų galima sukurti didžiausią pridėtinę vertę. Ilgalaikės priežiūros reformos ir šios srities investicijos suteikia galimybę didinti kartų solidarumą, kurti darbo vietas, saugesnę darbo ir gyvenimo aplinką, taip pat pasiūlyti daugiau kokybiškų paslaugų.

Komisija:

- 2022 m. pasiūlys **ilgalaikės priežiūros srities iniciatyvą** – sukurti politikos reformų planą, pagal kurį būtų kuriama tvari ilgalaikės priežiūros sistema ir užtikrinamos geresnės galimybės naudotis kokybiškais paslaugomis tiems, kuriems jų reikia;
- pasiūlys naujus **sveikatos priežiūros prieinamumo kličių ir spragų vertinimo** įrankius (2021–2022);
- 2021 m. IV ketv. pateiks pasiūlymą dėl **Europos sveikatos duomenų erdvės**, siekiant gerinti galimybes naudotis sveikatos duomenimis, kad būtų galima užtikrinti geresnę sveikatos priežiūrą, vykdyti geresnius mokslinius tyrimus ir geresnę

82/ 2020 m. lapkričio 11 d. COM(2020) 724 final.

83/ 2020 m. lapkričio 25 d. COM(2020) 761 final.

84/ 2021 m. vasario 3 d. COM(2021) 44 final.

85/ 2021 m. sausio 27 d. COM(2021) 50 final.

politiką, taip pat siekiant paskatinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimo srityje kurti, diegti ir taikyti skaitmenines paslaugas.

Komisija ragina:

- valstybes nares – investuoti į **sveikatos ir priežiūros darbo jėgą**, gerinti darbuotojų darbo sąlygas ir galimybes mokytis;
- valstybes nares – spartinti savo **sveikatos sistemų skaitmeninimą** ir spręsti nelygybės sveikatos srityje klausimus.

Socialinės apsaugos pritaikymas prie naujų aplinkybių

Daugelis valstybių narių pandemijos laikotarpiu **išplėtė socialinę apsaugą** ir įtraukė anksčiau joje nedalyvavusias grupes. Šios išskirtinės priemonės gali paskatinti vykdyti struktūrines reformas, kurios padėtų pagerinti bedarbių, netipinių darbuotojų ir savarankiškai dirbančiųjų apsaugą ir užtikrinti tvarų jų finansavimą, atsižvelgiant į 2019 m. Tarybos rekomendaciją dėl prieigos prie socialinės apsaugos⁸⁶.

Reikia toliau **svarstyti socialinės apsaugos finansavimo tvarką**, ypač finansavimo modelius, siekiant užtikrinti tęstinį skirtingų kartų ir tos pačios kartos solidarumą, kad visos į socialinės apsaugos sistemą įtrauktos asmenų grupės visos rizikos atžvilgiu turėtų vienodas galimybes naudotis tvariomis socialinės apsaugos paslaugomis, kartu atsižvelgiant į tai, kad mažėjant darbingo amžiaus gyventojų skaičiui gali sumažėti socialinės įmokos ir darbo jėgos mokesčiai.

Tarpvalstybinė socialinė apsauga yra būtina tinkamo vidaus rinkos veikimo sąlyga. Turint galvoje esamas ir naujas dėl skaitmeninimo atsiradusias darbo jėgos judumo formas (nuo bendro nuotolinio darbo esant kitoje valstybėje iki darbo vien skaitmeniniu būdu iš bet kurios ES šalies), reikalingos paprastos galimybės mobiliesiems darbuotojams palaikyti ryšį su administravimo institucijomis, o kartu reikia užtikrinti, kad klaidų ir sukčiavimo rizika būtų kuo mažesnė. Novatoriški sprendimai, ypač skaitmeniniai, gali palengvinti fizinį ir virtualųjį piliečių mobilumą, padidinti socialinės apsaugos teisių perkeliamumą, kitų valstybių administravimo institucijoms padėti patikrinti socialinio draudimo statusą ir išspręsti su asmenų tapatybės nustatymu socialinės apsaugos koordinavimo tikslais susijusius uždavinius.

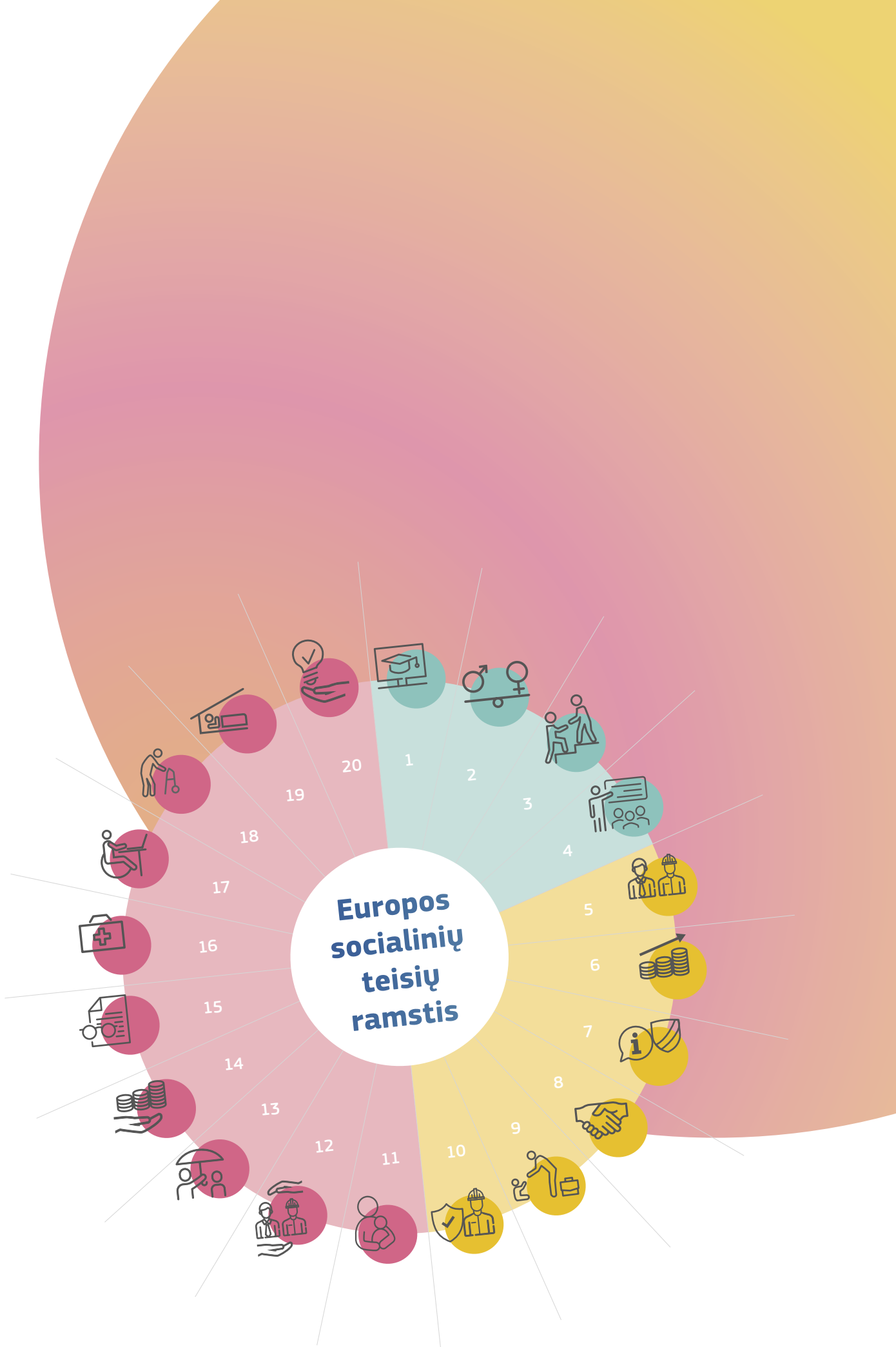
Komisija:

- sukurs **aukšto lygio ekspertų grupę**, kuri nagrinės gerovės valstybės ateitį, jos finansavimą ir ryšius su kintančiu darbo pasauliu ir iki 2022 m. pabaigos pateiks ataskaitą;
- 2021 m. pradės bandomąjį projektą ir jį įgyvendindama iki 2023 m. išnagrinės galimybes įdiegti patikimos ir saugios Europos elektroninės atpažinties iniciatyva pagrįstą skaitmeninį sprendimą, kuris padėtų mobiliesiems piliečiams ir nacionalinėms valdžios institucijoms paprasčiau palaikyti ryšius ir padidintų socialinės apsaugos teisių perkeliamumą į kitas valstybes (**Europos socialinės apsaugos pasas**) (2021 m. II ketv.).

The Commission encourages:

- valstybes nares – toliau didinti galimybes naudotis socialine apsauga, atsižvelgiant į **Tarybos rekomendaciją dėl prieigos prie socialinės apsaugos**, ir iki 2021 m. gegužės 15 d. pateikti savo nacionalinių priemonių planus.

86/ 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija 2019/C 387/01.





Jėgų suvienijimas tikslams įgyvendinti

Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas yra bendras politinis įsipareigojimas; atsakomybė už tai tenka ES institucijoms, nacionalinėms, regionų ir vietos valdžios institucijoms bei pilietinei visuomenei – jie visi pagal savo kompetenciją turi atlikti tam tikrą vaidmenį. ES rems jų pastangas visomis turimomis priemonėmis: keleto ES fondų lėšomis rems investicijas į tinkamą ekonomikos gaivinimą ir dvejopą ekologinę ir skaitmeninę pertvarką, skatins visų subjektų aktyvumą, per Europos semestrą teiks gaires ir koordinuos nacionalinę ekonomikos ir socialinę politiką, užtikrins, kad būtų vykdomi ES teisės aktai, stiprins savo kaip pasaulio lyderės vaidmenį. **Komisija ragina visus atitinkamus subjektus kuo geriau išnaudoti esamas priemones, kad būtų paspartintas socialinio ramsčio įgyvendinimas.**

Socialinių investicijų galimybių atvėrimas naudojantis ES fondų lėšomis

Valstybės narės turėtų visapusiškai išnaudoti beprecedenčio dydžio ES lėšas, skiriamas pagal Europos socialinių teisių ramstį vykdomoms reformoms ir investicijoms remti. ES 2021–2027 m. ilgalaikis biudžetas kartu su ekonomikos gaivinimo priemone „Next Generation EU“ bus didžiausias iki šiol ES biudžeto lėšomis finansuotas skatinamųjų priemonių rinkinys. Bendra 1,8 trln. EUR suma padės po COVID-19 pandemijos atkurti Europos ekonomiką ir pasiekti, kad Europa būtų žalesnė, labiau skaitmeninė ir socialiai teisingesnė.

Nauja svarbi finansinė priemonė, finansuojama pagal iniciatyvą „Next Generation EU“, yra Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo prie-

monė, kuriai skiriama 672,5 mlrd. EUR. Nacionaliniai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai yra unikali priemonė, leidžianti suplanuoti ir finansuoti investicijas ir reformas, kurios padėtų gaivinant ekonomiką daug dėmesio skirti socialiniams aspektams ir darbo vietų kūrimui, įgyvendinti ekologinę ir skaitmeninę pertvarką ir atitinkamas per Europos semestrą pateiktas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas⁸⁷. Atsižvelgdamos į šešis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ramsčius, valstybės narės turės išsamiai paaiškinti, kaip pagal jų nacionalinius planus bus stiprinamos ekonomikos augimo galimybės, darbo vietų kūrimas, ekonominis, socialinis ir institucinis atsparumas (be kita ko, skatinant vaikų ir jaunimo politiką), kaip bus didinama lyčių lygybė ir visų vienodos galimybės ir kaip bus švelninami krizės ekonominiai padariniai, taip padedant įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį ir atitinkamai stiprinant ekonominę, socialinę ir teritorinę Sąjungos sanglaudą bei konvergenciją.

Fondas ESF+, kuriam skiriama 88 mlrd. EUR, ir toliau bus pagrindinė ES priemonė socialinio ramsčio įgyvendinimui remti ir trims pasiūlytiems ES pagrindiniams tikslams siekti. Socialinio ramsčio principų įgyvendinimas ir per Europos semestrą pateiktose konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose nurodyti iššūkiai taps pagrindu valstybėms narėms rengiant savo ESF+ veiksmų programas. Pagal šią priemonę:

- bent 25 proc. fondo ESF+ išteklių nacionaliniu lygmeniu turėtų būti panaudoti kovai su skurdu ir socialine atskirtimi. Valstybės narės, kuriose vaikų skurdas yra didžiausias, bent 5 proc. šios sumos turėtų investuoti į kovos su vaikų skurdu priemones. Visos kitos valstybės narės taip pat turėtų skirti reikiamas lėšas planuojamai Vaiko garantijos iniciatyvai įgyvendinti. Be to, visos valstybės narės turės skirti ne mažiau kaip 3 proc. joms skirtų fondo ESF+ lėšų materialiniam nepritekliui mažinti;
- spręsdamos jaunimo nedarbo problemas, valstybės narės turės skirti ne mažiau kaip 12,5 proc. lėšų nesimokančiam ir nedirbančiam jaunimui, jei santykinė šiai grupei priskiriama jaunimo dalis viršija ES vidurkį, o visos kitos valstybės narės turės reikiamą sumą skirti sustiprintai Jaunimo garantijų iniciatyvai įgyvendinti;
- valstybės narės privalo skirti reikiamą sumą lėšų socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų gebėjimams stiprinti. 0,25 proc. fondo ESF+ lėšų turėtų būti suplanuotos, kai valstybės narės turės konkrečioms šalims skirtas šios srities rekomendacijas.

Ramsčiui įgyvendinti bus galima naudotis ir kitų fondų parama. ERPF lėšomis bus finansuojama užimtumo, švietimo bei mokymo ir socialinių paslaugų infrastruktūra. **Teisingos pertvarkos fondo** lėšomis bus remiamas įgūdžių ugdymas regionuose, kurie dėl pertvarkų, susijusių su klimato kaita, patiria didesnių socialinių ir ekonominių sunkumų. **Prisitaikymo prie „Brexit’o“ rezervo** lėšomis bus padedama šalinti Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES ekonominius ir socialinius padarinius. Pagal iniciatyvą **„REACT-EU“** 2021 ir 2022 m. bus papildomai skirta 47,5 mlrd. EUR pereinamojo laikotarpio – nuo pirmojo atsako į pandemiją paramos priemonių rinkinio įgyvendinimo iki ilgalaikio ekonomikos gaivinimo priemonių – finansavimo spragai užpildyti. Iš **Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo** ir toliau bus remiami dėl restruktūrizacijos darbo netekę darbuotojai.

Pagal programą **„Erasmus+“** bus telkiami švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto sektorių ištekliai, kad jie kuo greičiau atsigauntų ir ateityje toliau augtų, taip pat bus

87/ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en#documents.

ugdomi žalieji ir skaitmeniniai įgūdžiai. Naudojantis **Techninės paramos priemonė** bus stiprinami valdžios sektoriaus ir viešojo administravimo institucijų gebėjimai vykdyti reformas pagal kiekvieną iš trijų pagrindinių užimtumo, įgūdžių ir socialinės įtraukties tikslų iki 2030 m. Pagal programos „InvestEU“ specialią investicijų politikos liniją bus skatinamos privačiojo sektoriaus investicijos, padedančios siekti socialinių tikslų. Šioje programoje įtvirtintas tvarumo principas užtikrins siūlomų investicijų socialinį poveikį, pagal šią programą bus remiamos investicijos į socialinę ekonomiką ir inovacijas, socialinę infrastruktūrą ir įgūdžius. Socialinės ekonomikos projektų matomumą galima dar labiau padidinti papildomomis priemonėmis, pavyzdžiui, specialia ženklavimo sistema. „**Europos horizontas**“ yra didžiausia ir plačiausių užmojų mokslinių tyrimų ir inovacijų programa istorijoje, o jos bendras suderintas biudžetas – 94 mlrd. EUR. Pagal šią programą siekiama plėtoti naujas technologijas, novatoriškas ekonomikos ir socialines pertvarkas, su tuo susijusią arba įgalinančią politiką ir investicijas, taip pat stiprinti socialinį ir ekonominį atsparumą ir tvarumą. Pagal naująją 2021–2027 m. programą „**EU4Health**“ (biudžetas – 5,1 mlrd. EUR) bus padedama kurti atsparias ES sveikatos sistemas, kad būtume geriau pasirengę ateičiai. **Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo** lėšomis bus remiama migrantų integracija ir įtrauktis.

Planuodamos, kaip paskirstyti finansinius išteklius, valstybės narės turėtų aktyviau naudotis išteklių paskirstymo poveikio vertinimu, kad galėtų geriau atsižvelgti į reformų ir investicijų poveikį įvairių grupių pajamoms ir didinti biudžeto ir politikos socialinio poveikio skaidrumą. Tai gali vykdyti nacionalinės valdžios institucijos, taip prisidedamos prie Komisijos pastangų, kuriomis skatinama gerinti viešųjų finansų kokybę, apmokestinimo skaidrumą, didesnę teisingumą ir socialiai tvarias investicijas bei finansus.

Telkiant reikiamus privačiojo sektoriaus išteklius, kad būtų galima pasiekti tvarius tikslus, reikalingi ne tik viešieji finansai – itin svarbus ir finansavimo tvarumas. Vykdydama pertvarką, kuria siekiama neutralizuoti poveikį klimatui, užtikrinti išteklių naudojimo efektyvumą ir sukurti žiedinę ekonomiką, ES stengiasi pritraukti privačias investicijas. Geras pavyzdys – pirmą kartą išleistos ES socialinio poveikio obligacijos SURE paskoloms finansuoti. Privačioms ir socialiai tvarioms investicijoms taip pat teks svarbus vaidmuo užtikrinant, kad ekonomikos gaivinimas būtų teisingas ir tinkamas. Galimas ES taksonomijos išplėtimas įmonėms ir investuotojams suteiktų galimybę kalbėti patikimai ir suprantamai, siekiant įvertinti, kuri veikla yra socialiai tvari, ir padidinti socialinių finansų rinkų skaidrumą. Išplėtimo mastas ir galimybės dar bus nagrinėjami ir vertinami. Įmonių teikiamos tikslesnės viešos ataskaitos socialiniais klausimais turėtų palengvinti investicijas į teigiamų socialinių rezultatų duodančią ekonominę veiklą. Tikslesnės įmonių ataskaitos taip pat padėtų užtikrinti didesnę įmonių atskaitomybę už socialinį poveikį ir kitą poveikį tvarumui.

Komisija:

- iki 2021 m. pabaigos priims **deleguotąjį aktą, kuriame bus apibrėžta informacijos apie socialines išlaidas teikimo pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę metodika;**
- 2022 m. pateiks **valstybėms narėms skirtas gaires, kuriomis valstybės narės bus skatinamos** sudarant biudžetą ir planuojant reformas **daugiau naudotis lėšų paskirstymo poveikio ex ante vertinimais;**

- išnagrinės, kokių priemonių būtų galima imtis pagal **atnaujintą tvarių finansų strategiją** (2021 m. vid.) privačioms investicijoms paskatinti. Iki 2021 m. pabaigos paskelbs ataskaitą apie galimybes **išplėsti ES taksonomijos reglamentą⁸⁸ įtraukiant kitus tvarumo tikslus, įskaitant socialinius**;
- 2021 m. II ketv. pateiks pasiūlymą dėl **Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvos⁸⁹ pakeitimų**, įskaitant griežtesnius reikalavimus dėl įmonių atskaitomybės socialiniais klausimais.

Komisija ragina:

- valstybes nares – naudotis ES finansavimo galimybėmis, pirmiausia pagal savo **nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, ESF+ ir ERPF veiksmų programas**, ir remti socialinio ramsčio įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu;
- valstybes nares – pasinaudoti pagal **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę** siūloma beprecedente galimybe įgyvendinti atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas;
- nacionalines ir regionų institucijas – per biudžeto sudarymo ir platesnius politikos procesus **ex ante įvertinti išteklių paskirstymo poveikį**;
- valstybes nares – kurti sąlygas **skaidrioms socialinių investicijų rinkoms plėtoti**.

Visų subjektų pastangų suvienijimas

Siekiant užtikrinti, kad už ramsčio įgyvendinimą būtų prisiimta atsakomybė, itin svarbu jį taikyti įtraukiant nacionalines, regionų ir vietos valdžios institucijas, socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę. Šiuo atžvilgiu **itin svarbus darnus ir visapusiškas veiklos nacionaliniu lygmeniu koordinavimas – būtent taip galima iš esmės pagerinti galimybes sutelkti visų atitinkamų nacionalinių subjektų pastangas**. Kad galėtų įvertinti padarytą pažangą, Komisija toliau organizuos ES lygmens renginius ir nustatys ES lygmens veiksmų užmojį. Visi atitinkami subjektai turėtų organizuoti komunikacinę ir bendradarbiavimo veiklą, kad galėtų skleisti daugiau informacijos apie ramstį, Europoje skatinti socialines teises, taip pat megzti dialogą su piliečiais ir tais, kurių darbas yra tiesiogiai susijęs su ramsčio principų įgyvendinimu.

Taip pat svarbu stiprinti socialinį dialogą nacionaliniu ir ES lygmenimis.

Švelninant pandemijos padarinius, tęsiant ekonomikos gaivinimą ir valdant būsimus darbo rinkos pokyčius svarbus vaidmuo tenka socialiniams partneriams. Būtina aktyviau siekti išsaugoti kolektyvinių derybų aprėptį ir stengtis, kad socialinių partnerių ir organizacijų dalyvavimas jose nemažėtų. Per konsultacijas, vykusias rengiant šį veiksmų planą, socialiniai partneriai iš visos Europos pabrėžė būtinybę remti nacionaliniu lygmeniu vykstantį socialinį dialogą, be kita ko, socialinius partnerius plačiau įtraukti į atitinkamą politiką, stiprinti jų gebėjimus ir gerinti jų vykdomą naujų sektorių, jaunimo ir per skaitmenines platformas dirbančių žmonių informavimo veiklą.

Komisija:

- stiprins komunikacinę veiklą ir **bendradarbiavimą su visais atitinkamais subjektais, kad užtikrintų** informuotumą apie ramstį ir bendrą atsakomybę už jo įgyvendinimą;

88/ 2020 m. birželio 18 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/852.

89/ 2014 m. spalio 22 d. Direktyva 2014/95/ES.

- po 2021 m. konsultacijų su socialiniais partneriais⁹⁰, 2022 m. pristatys **ES ir nacionalinio lygmens socialinio dialogo rėmimo iniciatyvą**. Pagal šią iniciatyvą, be kitų dalykų, bus paskelbtas naujas apdovanojimas už novatorišką socialinio dialogo praktiką, teikiama informacija ir rengiamos vizitų programos, skirtos jauniems būsimų socialinių partnerių vadovams, bus atlikta ES lygmens sektorinio socialinio dialogo peržiūra ir sukurta nauja socialinių partnerių susitarimų ES lygmeniu rėmimo sistema.

Komisija ragina:

- nacionalines valdžios institucijas, socialinius partnerius, pilietinę visuomenę ir kitus atitinkamus subjektus – organizuoti **komunikacinę ir bendradarbiavimo veiklą** renkant informaciją apie Europos geriausios praktikos pavyzdžius ir šia informacija keičiantis;
- valstybes nares – sukurti **koordinavimo mechanizmą, kuris užtikrintų visų atitinkamų nacionalinio lygmens suinteresuotųjų subjektų įtraukimą** į ramsčio įgyvendinimo procesus;
- valstybes nares – skatinti gerinti **kolektyvinių derybų ir socialinio dialogo veikimą ir veiksmingumą** ir kurti tam sąlygas;
- valdžios institucijas – kuriant atitinkamą politiką ir rengiant teisės aktus toliau **stiprinti socialinį dialogą** ir konsultuoti socialinius partnerius;
- **Europos socialinius partnerius – padėti sėkmingai pertvarkyti Europos darbo rinkas derantis dėl tolesnių ES lygmens susitarimų.**

Koordinavimo ir stebėsenos stiprinimas

Valstybės narės turėtų kuo geriau išnaudoti Europos semestrą kaip svarbų ir tvirtą ekonominių, užimtumo ir socialinių reformų bei investicijų koordinavimo mechanizmą ir pagrindinį dėmesį sutelkti į žmones ir jų gerovę. Nuo 2018 m. ramsčio principai yra įtraukiami į visus Europos semestro ciklo procesus. Valstybės narės savo nacionalinėse reformų programose turėtų teikti informaciją apie ramsčio įgyvendinimą. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos, teikiamos dėl Metinio tvaraus augimo strategijoje išskirtų keturių aspektų – aplinkos tvarumo, našumo, teisingumo ir makroekonominio stabilumo, – ir toliau bus naudojamos kaip ramsčio principų įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu (be kita ko, naudojantis atitinkamu ES finansavimu) gairės. Kaip jau buvo paminėta pirmiau, ES pagrindiniai tikslai padės nukreipti nacionalinę ir regioninę užimtumo, įgūdžių ir socialinės srities politiką bei reformas reikiama kryptimi. Artimiausiais metais per Europos semestrą taip pat bus galima vykdyti koordinuotą Ekonomijos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimo stebėseną.

Komisija siūlo peržiūrėti socialinių rodiklių suvestinę, kad ji geriau apimtų ramstį, ir per Europos semestrą šia suvestine naudotis kaip vienu iš pagrindinių stebėsenos įrankių. Ramsčio ir šiame veiksmų plane pasiūlytų politikos veiksmų įgyvendinimo pažangą išsamiau bus galima stebėti ne tik remiantis pagrindiniais tikslais, bet ir integruojant ir atnaujinant esamus rodiklių rinkinius. Šio veiksmų plano 2 priede pateiktas pasiūlymas dėl socialinių rodiklių suvestinės, kuri taip pat yra susieta su JT darnaus vystymosi tikslais, atnaujinimo (jį pagrindžianti analizė išdėstyta pridėtame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente). Šalyse kandidatėse atnaujinta socialinių rodiklių suvestinė bus naudojama per Ekonomikos reformų procesą ramsčio įgyvendinimo pažangai stebėti (jei bus turima duomenų).

90/ Taip pat žr. už darbo ir socialinių teisių klausimus atsakingos Komisijos narės specialiosios patarėjos Andreos Nahles ataskaitą, paskelbtą internete adresu <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9916&furtherNews=yes&preview=chJldkVtc-GxQb3JOYWwhMjAxMjAyM-TVwcmV2aWV3>.

Bendroje užimtumo ataskaitoje dėmesys bus sutelktas į atitinkamus ramsčio principus ir, remiantis peržiūrėta socialinių rodiklių suvestine, bus nuodugniai analizuojamas jų įgyvendinimas ES ir nacionaliniu lygmenimis. Valstybių narių bus prašoma savo nacionalinėse reformų programose reguliariai teikti informaciją apie politikos iniciatyvų, kuriomis siekiama pašalinti pastebėtas spragas, įgyvendinimą.

Remiantis neseniai priimtu Europos integruotos socialinės statistikos reglamentu⁹¹ bus toliau gerinamas **socialinės srities statistikos duomenų**, įskaitant ankstyvus skurdo ir nelygybės įverčius, **savalaikiškumas**. Komisija toliau skatins valstybes nares gerinti duomenų, suskirstytų pagal rasę arba etninę kilmę, rinkimą atsižvelgiant į ES kovos su rasizmu veiksmų planą. Bendradarbiaudama su kitomis ES institucijomis ir atsižvelgdama į konkrečias šalių aplinkybes bei kitų atitinkamų tarptautinių subjektų atliekamą darbą, Komisija taip pat toliau **tobulins ir plėtos patikimus ir tarptautiniu lygiu palyginamus rodiklius, kuriais matuojama ir stebima žmonių gerovė** Sąjungoje.

Komisija:

- per **Europos semestrą** toliau sieks pakreipti nacionalines reformas ir investicijas reikiama linkme (be kita ko, pagal įgyvendinamus ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus), kad socialinio ramsčio principai būtų įgyvendinami toliau;
- 2021 m. su valstybėmis narėmis suderins **papildytos socialinių rodiklių suvestinės redakciją**, kad būtų tiksliau atspindėti Veiksmų plane išdėstyti politikos prioritetai ir veiksmai;
- plės **Bendros užimtumo ataskaitos aprėptį ir joje išdėstys gilesnę analizę**, taip pat organizuos specialius renginius ramsčio įgyvendinimo pažangai pristatyti.

ES socialinės srities acquis įgyvendinimas, taikymas ir vykdymo užtikrinimas

ES socialinių taisyklių sąvadas bus naudingas, tik jei bus įgyvendintas.

Daugelis respondentų, dalyvavusių rengiant šį veiksmų planą vykusiose konsultacijose, pabrėžė, kad esamas ES darbo ir socialinės srities teisės normas svarbu tiksliau įgyvendinti, taikyti ir užtikrinti jų vykdymą. Glaudesnis ir reguliariesnis dialogas su valstybėmis narėmis gali padėti ES teisės aktus laiku perkelti į nacionalinę teisę, pagerinti jų įgyvendinimo kokybę ir išvengti poreikio vėliau pradėti pažeidimų nagrinėjimo procedūrą. Tuo pačiu metu, jei valstybės narės nevykdys savo įsipareigojimų pagal ES teisę, Komisija imsis griežtesnių veiksmų.

Komisija:

- skatins **bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis ES darbo ir socialinės teisės klausimais**, daugiausia dėmesio skirdama teisės aktų perkėlimui į nacionalinę teisę, įgyvendinimui ir keitimuisi geriausios praktikos pavyzdžiais.

Komisija ragina:

- valstybes nares remti ir stiprinti **darbo inspekcijų gebėjimus** vykdyti Sąjungos acquis įgyvendinimo stebėseną.

91/ 2019 m. spalio 10 d. Tarybos reglamentas (ES) 2019/1700.

ES – atsakinga pasaulio lyderė

Ramstis yra ES tarptautinių veiksmų socialinėje srityje kelrodis ir padeda įtvirtinti ES kaip atsakingos pasaulio lyderės vaidmenį. Komisija stengiasi kurti vienodas sąlygas visame pasaulyje ir užtikrinti, kad siekiant konkurencinio pranašumo nebūtų kenkiama pažeidžiamiausiems regionams. Viena vertus, ES veikia daugiašalėje sistemoje, pagrįstoje tarptautinėmis normomis, kurių ES ir (arba) jos valstybės narės yra įsipareigojusios laikytis. Kita vertus, ramstis yra mūsų dvišalių santykių su išorės partneriais, įskaitant kaimynines šalis partneres ir šalis kandidatės partneres, orientyras, pagal kurį apibrėžiami griežti ES ginami socialiniai standartai.

Siekiant stiprinti dialogą su Vakarų Balkanų šalimis, kad Europos socialinių teisių ramstis būtų įgyvendinamas sparčiau⁹² ir taip būtų mažinama socialinė atskirtis tarp valstybių narių ir Vakarų Balkanų šalių, į atitinkamus veiksmus, platformas, darbo grupes ir susitikimus bus atitinkamai kviečiamos ir šalys kandidatės bei potencialios šalys kandidatės. Pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP III) bus plačiau finansuojamas žmogiškojo kapitalo vystymas, pavyzdinė jaunimo garantijų įgyvendinimo iniciatyva, taip siekiant spręsti didelio nesimokančio ir nedirbančio jaunimo skaičiaus problemą⁹³.

ES ir toliau skatins deramas darbo sąlygas ir socialinę įtrauktį visame pasaulyje ir siekdama šių tikslų bendradarbiaus su šalimis partnerėmis, ypač per Tarptautinę darbo organizaciją (TDO), įgyvendins savo prekybos ir plėtros politiką, vykdys tvariuosius viešuosius pirkimus, užtikrins finansų tvarumą, įmonių skaidrumą ir tvarų įmonių valdymą. Atsižvelgdama į Tarybos išvadose dėl žmogaus teisių ir deramo darbo pasaulinėse tiekimo grandinėse⁹⁴ pateiktą raginimą, Komisija skirs dėmesio tarptautinių veiksmų, kurių imamasi dėl pandemijos, klimato kaitos, naujų technologijų ir pagal JT darbotvarkę iki 2030 m., socialiniams aspektams⁹⁵. Būdama G 7 ir G 20 forumų nare, ES skatina įtraukų ekonomikos gaivinimą, kuris būtų naudingas visiems visų šalių žmonėms.

Komisija:

- 2021 m. II ketv. priims **Komunikatą dėl deramo darbo visame pasaulyje**, jame išsamiai apžvelgs atitinkamas ES priemones ir pristatys ES strategijos, kaip į tarptautinius veiksmus įtraukti socialinį aspektą, projektą;
- 2021 m. II ketv. patvirtins **tvaraus įmonių valdymo** iniciatyvą.

Komisija ragina:

- valstybes nares – skatinti laikytis **tarptautinių darbo standartų, skatinti deramą darbą ir socialinę įtrauktį visame pasaulyje** ir taip prisidėti prie JT darbotvarkės iki 2030 m. ir darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo, o per šiuos procesus aktyviai bendradarbiauti su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene;
- šalis kandidatės – siekiant konvergencijos su ES, toliau diegti ES socialinius standartus ir politiką, pirmiausia per **Ekonomikos ir reformų programos procesus**.

92/ 2020 m. sausio 14 d. COM(2020) 14 final.

93/ 2020 m. spalio 6 d. COM(2020) 641 final.

94/ 2020 m. gruodžio 1 d. Nr. 13512/20.

95/ 2006 m. gegužės 25 d. COM(2006) 249 final.



Tolesni veiksmai

Šiame veiksmy planu išdėstyti ES lygmens veiksmai, kuriais bus toliau įgyvendinamas Europos socialinių teisių ramstis siekiant sukurti tvirtesnę socialinę Europą teisingai pertvarkai ir atsigavimui užtikrinti. Kad ES piliečiai galėtų visapusiškai naudotis ramstyje įtvirtintomis teisėmis ir principais, veiksmy pirmiausia reikia imtis nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis. Komisija ragina valstybes nares, socialinius partnerius ir kitus atitinkamus subjektus, pavyzdžiui, regionų bei vietos valdžios institucijas ir pilietinės visuomenės organizacijas įgyvendinant savo investicijas ir reformas, kuriomis siekiama padėti atsigauti po COVID-19 krizės, vadovautis ramstyje įtvirtintais aukštais standartais. Mūsų bendras tikslas – investuoti į dabartinę ir būsimą europiečių kartą, kad mūsų kartos ir visa Europa dėl savo socialinių naujovių ir įvairovės klestėtų, nepaisant pokyčių ir krizių.

Per Tarybai pirmininkaujančios Portugalijos iniciatyva rengiamą **2021 m. gegužės 7–8 d. Porto aukščiausiojo lygio susitikimą** bus galima pasinaudoti proga aukščiausiu politiniu lygmeniu patvirtinti įsipareigojimą ir užmojų Europos ekonomikos atsigavimo laikotarpiu ir vėliau didžiausią prioritetą skirti žmonėms.

Siekdama paremti šio veiksmy plano įgyvendinimą, Komisija ragina Europos institucijas, nacionalinius parlamentus, socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę iki 2030 m. reguliariai rengti bendrus politinius debatus ir apžvelgti kuriant tvirtą socialinę Europą padarytą pažangą.

Komisija **šį veiksmy planą peržiūrės 2025 m.** Veiksmy plano peržiūra suteiks galimybę įtraukti kitus ES lygmens veiksmus, kurie padėtų pasiekti 2030 m. ES tikslus.

1 PRIEDAS. PAGRINDINIAI KOMISIJOS VEIKSMAI



2 PRIEDAS.

PERŽIŪRĖTA SOCIALINIŲ RODIKLIŲ SUVESTINĖ

	Pagrindiniai rodikliai	Antriniai rodikliai	Darnaus vystymosi tikslai
Lygios galimybės	<p>Suaugusiųjų dalyvavimas mokymuose per pastaruosius 12 mėn.**</p> <p>Mokyklos nebaigusiu asmenų dalis</p> <p>Gyventojų skaitmeninių įgūdžių lygis</p> <p>NEET jaunuolių (15–29 m.) rodiklis</p> <p>Lyčių užimtumo skirtumas</p> <p>Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20)</p>	<p>Aukštąjį išsilavinimą įgiję asmenys</p> <p>Nepakankami mokymosi rezultatai (įskaitant skaitmeninius įgūdžius**)</p> <p>Žemos kvalifikacijos suaugusiųjų dalyvavimas mokymuose**</p> <p>Neseniai mokymuose dalyvavusių suaugusių bedarbių dalis**</p> <p>Nepakankamų mokymosi rezultatų skirtumas tarp socialinio ir ekonominio indekso apatinio ir viršutinio ketvirčio (PISA)**</p> <p>Lyčių nelygė darbo ne visą darbo dieną srityje</p> <p>Vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas (nekoriguota forma)</p> <p>Apatinių 40 proc. mažiausiai uždirbančių asmenų pajamų dalis (darnaus vystymosi tikslai)**</p>	<p>4. Kokybiškas švietimas</p> <p>5. Lyčių lygybė</p> <p>10. Nelygės mažinimas</p>
Tinkamos darbo sąlygos	<p>Užimtumo lygis</p> <p>Nedarbo lygis</p> <p>Ilgalaikio nedarbo lygis</p> <p>Bendrų disponuojamųjų namų ūkio pajamų vienam gyventojui augimas</p>	<p>Darbo jėgos aktyvumo lygis</p> <p>Jaunimo nedarbo lygis</p> <p>Užimtumas dabartinėje darbo vietoje pagal trukmę</p> <p>Perėjimo nuo darbo pagal laikinąją sutartį prie darbo pagal nuolatinę sutartį lygis</p> <p>Ne savo noru laikinai dirbančių asmenų dalis**</p> <p>Mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe skaičius 100 000 darbuotojų (darnaus vystymosi tikslai)**</p> <p>Dirbančiųjų skurdo rizikos lygis</p>	<p>8. Deramas darbas ir ekonomikos augimas</p>
Socialinė apsauga ir įtrauktis	<p>Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (AROE lygis)</p> <p>Vaikų (0–17 m.) skurdo arba atskirties lygis**</p> <p>Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui</p> <p>Neįgalųjų užimtumo skirtumas**</p> <p>Per didelės išlaidos būstui**</p> <p>Vaikai iki 3 m., kuriems teikiamos oficialios priežiūros paslaugos</p> <p>Asmenys, kurie nurodo turį nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių</p>	<p>Skurdo rizikos lygis</p> <p>Didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus lygis</p> <p>Labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose gyvenantys asmenys</p> <p>Labai prastų būsto sąlygų rodiklis (savininkai ir nuomininkai)</p> <p>Skurdo rizikos gylio mediana**</p> <p>Išmokų gavėjų [darbingo amžiaus (18–59 m.) asmenų, gaunančių kokias nors socialines išmokas (išskyrus senatvės išmokas) dalis, palyginti su visais skurdo riziką patiriančiais gyventojais]**</p> <p>Visos socialinės išlaidos pagal paskirtį (BVP proc. dalis): socialinė apsauga, sveikatos priežiūra, švietimas, ilgalaikė priežiūra**</p> <p>Bedarbio pašalpos mokėjimas [trumpalaikiams bedarbiams]**</p> <p>Ilgalaikės priežiūros poreikių tenkinimas**</p> <p>Bendras pajamų pakeitimo pensijomis santykis</p> <p>Gyventojų, negalinčių pakankamai šildyti būsto, dalis (darnaus vystymosi tikslai)**</p> <p>Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso interneto ryšio aspektas</p> <p>Vaikai nuo 3 m. amžiaus iki privalomojo mokyklinio amžiaus, kuriems teikiamos oficialios priežiūros paslaugos**</p> <p>Savo lėšomis padengiamos sveikatos priežiūros išlaidos</p> <p>65 m. amžiaus asmenų sveiko gyvenimo metai: moterys ir vyrai</p> <p>Standartinis mirtingumas nuo išvengiamų ir išgydomų ligų (darnaus vystymosi tikslai)**</p>	<p>1. Skurdo panaikinimas</p> <p>3. Sveikata ir gerovė</p>

** Naujas rodiklis, palyginti su dabartine rodiklių suvestinės redakcija (skliausteliuose pažymėta, kur jis šiuo metu naudojamas)

Pastaba. Socialinių rodiklių suvestinės rodiklių suskirstymas pagal amžiaus grupę, lytį, gimimo šalį, negalios statusą prirėikus bus naudojamas analizei papildyti.

3 PRIEDAS. 2017 M. GETEBORGO AUKŠČIAUSIOJO LYGIO SUSITIKIME PASKELBTI RAMSČIŲ PRINCIPAI



1. Švietimas, mokymas ir mokymasis visą gyvenimą

Kiekvienas turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išsaugoti ir įgyti kompetenciją, leidžiančią visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai įveikti permainas darbo rinkoje.

2. Lyčių lygybė



- Vienodas požiūris į moteris ir vyrus ir jų lygios galimybės turi būti užtikrinamos ir skatinamos visose srityse, įskaitant dalyvavimą darbo rinkoje, darbo valandas, darbo sąlygas ir kilimą karjeros laiptais.
- Moterys ir vyrai turi teisę į vienodą užmokestį už vienodos vertės darbą.

3. Lygios galimybės



Kiekvienas, nesvarbu, kokia yra jo lytis, rasinė ar etninė kilmė, religija ar tikėjimas, negalia, amžius ar seksualinė orientacija, turi teisę į vienodą požiūrį ir lygias galimybes užimtumo, socialinės apsaugos, švietimo srityse ir galimybę gauti visuomenei prieinamas prekes ir paslaugas. Skatinama sudaryti lygias galimybes nepakankamai atstovaujamos grupėms.

4. Aktyvus užimtumo rėmimas



- Kiekvienas turi teisę laiku gauti konkrečiai jam pritaikytą pagalbą siekiant pagerinti perspektyvas įsidarbinti ar pradėti dirbti savarankiškai. Tai, be kita ko, teisė į paramą ieškant darbo, mokantis ir persikvalifikuojant. Kiekvienas, keisdamas profesinę veiklą, turi teisę į savo socialinės apsaugos ir mokymų teisių perkėlimą.
- Jaunimas turi teisę į tolesnį mokymąsi, pameistrystę, mokomąją praktiką arba tinkamo lygio darbo pasiūlymą per 4 mėnesius nuo tapimo bedarbiu arba mokymosi pabaigos.
- Bedarbiai turi teisę gauti individualiai pritaikytą, tęstinę ir nuoseklią paramą. Ilgalaikiai bedarbiai turi teisę į išsamų konkrečios jų padėties įvertinimą vėliausiai po 18 mėnesių nedarbo.

5. Saugus ir lankstus užimtumas



- Darbuotojai, nesvarbu, kokia jų darbo santykių rūšis ir trukmė, turi teisę į sąžiningą ir vienodą požiūrį dėl darbo sąlygų, galimybę naudotis socialine apsauga ir mokytis. Skatinama pereiti prie neterminuotų įdarbinimo formų.
- Atsižvelgiant į teisės aktus ir kolektyvines sutartis darbdaviams užtikrinamas reikiamas lankstumas, leidžiantis greitai prisitaikyti prie pasikeitusių ekonominių aplinkybių.
- Skatinamos naujoviškos darbo formos, leidžiančios užtikrinti geras darbo sąlygas. Palaikomas verslumas ir savarankiškas darbas. Sudaromos geresnės profesinio judumo galimybės.
- Užkertamas kelias tokiems darbo santykiams, kuriuose sudaromos mažų garantijų darbo sąlygos, be kita ko, nustatant draudimą piktnaudžiauti netipinėmis sutartimis. Bandomasis laikotarpis niekada neturėtų būti ilgesnis nei pagrįsta.

6. Darbo užmokestis



- Darbuotojai turi teisę į darbo užmokestį, kuris jiems užtikrintų deramą gyvenimo lygį.
- Užtikrinamas deramas minimalusis darbo užmokestis, leidžiantis patenkinti darbuotojo ir jo šeimos poreikius atsižvelgiant į nacionalines ekonomines ir socialines sąlygas ir išsaugant galimybes įsidarbinti ir paskatas ieškoti darbo. Užkertamas kelias dirbančiųjų skurdui.
- Darbo užmokestis visuomet nustatomas skaidriai ir nuspėjamai, paisant nacionalinės praktikos ir socialinių partnerių autonomiškumo.

7. Informavimas apie įdarbinimo sąlygas ir apsauga atleidimo atveju



- Įdarbinimo pradžioje darbuotojai turi teisę būti raštu informuoti apie su darbo santykiais susijusias jų teises ir pareigas, be kita ko, apie bandomąjį laikotarpį.
- Prieš atleidžiami darbuotojai turi teisę būti informuoti apie atleidimo priežastis ir teisę į pakankamo ilgio įspėjimo laikotarpį. Jie turi teisę pasinaudoti veiksminga ir nešališka ginčų sprendimo sistema, o nepagrįsto atleidimo atveju – teisę į teisminę gynybą, įskaitant tinkamą kompensaciją.

8. Socialinis dialogas ir darbuotojų įtraukimas



- Ekonominės, užimtumo ir socialinės politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimais, atsižvelgiant į nacionalinę praktiką, konsultuojamasi su socialiniais partneriais. Laikantis socialinių partnerių autonomiškumo principo ir teisės imtis kolektyvinių veiksmų jie skatinami svarbiais klausimais derėtis ir sudaryti kolektyvinius susitarimus. Prireikus socialinių partnerių sudaryti tarpusavio susitarimai įgyvendinami Sąjungos ir jos valstybių narių lygmeniu.
- Darbuotojai arba jų atstovai turi teisę į tai, kad jiems svarbiais klausimais, visų pirma dėl perkėlimo, įmonių restruktūrizavimo ir susijungimo, taip pat dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo, su jais būtų laiku konsultuojamasi ir apie juos informuojama.
- Skatinama padėti didinti socialinių partnerių gebėjimus skatinti socialinį dialogą.

9. Profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą



Tėvai ir priežiūros pareigų turintys asmenys turi teisę į deramas atostogas, lanksčias darbo sąlygas ir galimybę pasinaudoti priežiūros paslaugomis. Moterims ir vyrams sudaromos vienodos galimybės naudotis specialiomis atostogomis, leidžiančiomis atlikti jų priežiūros pareigas, ir skatinama, kad abiejų lyčių asmenys jomis naudotųsi tolygiai.

10. Sveika, saugi ir pritaikyta darbo aplinka ir duomenų apsauga



- Darbuotojai turi teisę į aukšto lygio sveikatos apsaugą ir saugą darbe.
- Darbuotojai turi teisę į jų profesinėms reikmėms pritaikytą darbo aplinką, leidžiančią jiems ilgiau dalyvauti darbo rinkoje.
- Darbuotojai turi teisę į asmens duomenų apsaugą darbo santykių srityje.

11. Vaikų priežiūra ir parama vaikams



- Vaikai turi teisę į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą.
- Vaikai turi teisę į apsaugą nuo skurdo. Vaikai iš socialiai remtinės aplinkos turi teisę į specialias lygių galimybių skatinimo priemones.

12. Socialinė apsauga



Darbuotojai (panašiomis sąlygomis ir savarankiškai dirbantieji), nesvarbu, kokia jų darbo santykių rūšis ir trukmė, turi teisę į tinkamą socialinę apsaugą.

13. Bedarbio pašalpos



Bedarbiai turi teisę į valstybinių užimtumo tarnybų aktyvavimo paramą jiems (vėl) integruojantis į darbo rinką ir į pagrįstą laikotarpį mokamas tinkamo dydžio bedarbio pašalpas, atitinkančias jų įnašą ir nacionalines tinkamumo taisykles. Tokios pašalpos neturėtų skatinti jų gavėjų nesiekti kuo greičiau vėl įsidarbinti.



14. Minimalios pajamos

Kiekvienas neturintis pakankamai lėšų asmuo turi teisę gauti tinkamo dydžio minimalias pajamas, kurios visais gyvenimo etapais užtikrintų orų gyvenimą, ir turėti realią galimybę gauti tam reikalingų prekių ir paslaugų. Galinčių dirbti asmenų atveju minimalių pajamų mokėjimas turėtų būti derinamas su paskatomis (vėl) integruotis į darbo rinką.



15. Senatvės pajamos ir pensijos

- a. Išėję į pensiją darbuotojai ir savarankiškai dirbę asmenys turi teisę gauti pensiją, proporcingą jų įmokoms ir užtikrinančią tinkamas pajamas. Moterims ir vyrams sudaromos vienodos galimybės įgyti teises į pensiją.
- b. Kiekvienas senatvėje turi teisę į išteklius, užtikrinančius orų gyvenimą.



16. Sveikatos priežiūra

Kiekvienas turi teisę laiku gauti įperkamas ir kokybiškas prevencinės ir gydomosios medicinos paslaugas.



17. Neįgaliųjų įtrauktis

Neįgalieji turi teisę į finansinę paramą, užtikrinančią orų gyvenimą, paslaugas, leidžiančias jiems dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, ir jų poreikiams pritaikytą darbo aplinką.



18. Ilgalaikė priežiūra

Kiekvienas turi teisę į kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas, visų pirma į namuose teikiamas priežiūros paslaugas ir bendruomenines paslaugas.



19. Būstas ir parama benamiams

- a. Asmenims, kuriems labiausiai to reikia, suteikiamas kokybiškas socialinis būstas arba teikiama parama aprūpinant būstu.
- b. Pažeidžiami asmenys turi teisę į tinkamą pagalbą ir apsaugą nuo priverstinio iškeldinimo.
- c. Skatinant benamių socialinę įtrauktį jiems suteikiama tinkama pastogė ir paslaugos.



20. Galimybė naudotis pagrindinėmis paslaugomis

Kiekvienas turi teisę gauti kokybiškas paslaugas, be kita ko, vandens tiekimo, sanitarijos, energetikos, transporto ir finansinių paslaugų ir skaitmeninio ryšio. Asmenims, neturintiems galimybių naudotis tokiomis paslaugomis, turi būti taikomos paramos priemonės.

Kaip susisiekti su ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai Europe Direct informacijos centrų. Artimiausio centro adresą rasite svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Telefonu arba el. paštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

- nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),
- šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696 arba
- elektroniniu paštu svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Kaip rasti informacijos apie ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje Europa (https://europa.eu/european-union/index_lt)

ES leidiniai

Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti <https://publications.europa.eu/lt/publications>.

Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į Europe Direct arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt)

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>)

ES atvirieji duomenys

ES atvirųjų duomenų portale (<http://data.europa.eu/euodp/lt>) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.



■ **Europos Sąjungos
leidinių biuras**

Europos Komisija neatsako už bet kokius su pakartotiniu naudojimu susijusius padarinius.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2021

© Europos Sąjunga, 2021



Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika įgyvendinama pagal 2011 m. gruodžio 12 d. Komisijos sprendimą 2011/833/ES dėl pakartotinio Komisijos dokumentų naudojimo (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

Jeigu nenurodyta kitaip, šį dokumentą leidžiama pakartotinai naudoti pagal „Creative Commons Attribution 4.0 International“ (CC BY 4.0) licenciją (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas leidžiamas, jeigu tinkamai nurodoma autorystė ir visi pakeitimai.

Norint naudoti ar atgaminti elementus, kurių autorių teisės nepriklauso Europos Sąjungai, gali reikėti gauti atitinkamų teisių turėtojų leidimą

All images © European Union, unless otherwise stated. Icons © Shutterstock © Flaticon – all rights reserved

Print	ISBN 97892-76-30744-0	doi:10.2767/348397	KE-09-21-008-LT-C
PDF	ISBN 97892-76-30757-0	doi:10.2767/108602	KE-09-21-008-LT-N